

68
14
E
Y

Coll. Beati Leonis. San.
Cat. Insignis. C. P.

LIBRI DVO
IOANNIS PAVLI
DONATI CARMELITAE

Solutionum ad Contradictiones in di-
ctis Aristotelis

*Et Diui Thomae Aquinatis Docto-
ris eximii.*

AD SANCTISSIMUM ET BEA-
TISSIMUM PAPA V. PONT. MAX.
Nunc primum opera EUPHROSINI
Lapini in lucem dati.

Florentia apud Torrentinos cum licentia Inq.
& Priuilegio. MDLXIX.

PERDES OMNES QVI
LOQVVTVR MEN
DACIVM.

MO MO
 SANCTIS. ET BEATIS.

D. N. D. PIO V. PONT. MAX.

EUPHROSYNUS LAPINIUS
 FELICITATEM.

VLTA, ac varia inter se sunt eorum of-
 ficia P. B. qui studiis litterarum additi,
 pulcherrimo hoc omnium opere assidue
 exercitati, ocio suo non sine ingenti volu-
 ptate honestissime fruuntur. Alii enim
 interpretis munere suscepto, quid ii po-
 tissimum senserint copiosa oratione pate-
 facere, atq; explicare conantur, à quibus
 præcepta, ad bene, beateq; (recte scilicet,
 atq; honeste) viuendum accommodata;
 suis lucubrationibus breui complexa fu-
 erunt; aut quæ de Rerum natura, earumq; omnium his similibus, quæ co-
 gnitione digna sunt; deq; optimis artibus, ac disciplinis, quibus aut mor-
 talium vita regitur, aut ornatur, ingentia nobis volumina reliquerunt.
 Alii, quos humaniora linguarum studia delectant, varia vocum illarum
 notione tradenda occupati, per quas scriptorum omniū mentem ani-
 mumq; , tamquā in speculo contemplari facillime possumus, ad gra-
 uiora his, longeq; maiora studia capessenda, iactis iis fundamentis, ac-
 cipiunt. Alii deniq; altiora spe stantes, ac longo usu edocti, ingeniiq;
 felicitate quadam adiuti, ea scribenda suscipiunt, non quæ aliorum scri-
 ptorum laboribus lucem afferant, sed quæ aut ignorata, vel parum con-
 clusa ab aliis, qui ea incohata & imperfecta reliquerant, hominum vitæ
 non mediocriter officiebant. Quorum quidem præ ceteris magna sem-
 per laus habita est, nempe qui de hominum genere optime omniū me-
 riti esse creduntur. At vero longe his, & aliis multis, quos prætereo
 sciens, illustriores, præstantioresq; à sapientissimis iure optimo existi-
 mati sunt, qui omni disciplinarum genere, quoad eius fieri potest, ex-
 culti, ita se armarunt eloquentia, ut non solum vitiis, sed etiam vitiis ip-
 sius vires; sed pro hac vna ceteris pos-
 siquas ei obfudissent tenebras, aut m-

V
 T
 S' O

uignare intenti essent: &
 illis suis versutisq; inge-

niis sacrilegi prophaniq; homines, vt cotidie faciunt, totum id veræ sapientię fonte purgatū, atq; è tenebris illis erutū in lucē proferre; & stare eligerent districtis gladiis à veritate contra mendacium. Quod sapientię munus acerrime pro veritate pugnandi non defuerūt omnium ætatum memoria, qui subinde inualeſcente improborum audacia non sine ingenti laude ſuſceperint, eorumq; elatos nimium animos, & contra veritatem coniunctis agminibus digladiari paratos, frangere, & cominuere nō dubitauerint: atq; in tam illuſtri munere obeundo ſe ipſos incenderint, & alios ad hoc agendum ſuo etiā exemplo incitatos in flammauerint: vt quamuis egregie cari omnibus, qui Chriſtianę pietatis iura inuiolata tenere, & ſeruare ab iis didicerunt, apud quos in tranquillo magna cum Charitate & beneuolentia vivebant, tamen quo hęc malorum omniū peſtem perniciemq; maximam ex agro hoc bene culto ita extirparent, vt vel ipſas etiā fibras vnā cum radicibus euulſas inde cōuellerent, animam ipſam proiecerint libentiſſime, ſuiq; ſanguinis prodigi eſſe æquiſſimo admodum animo paſſi ſint: & mortem obire potius, vel inter atrocia grauiaq; ſupplicia elegerint, ſi huic malo nulla alia ratione obuiam ire poſſent, quam ſuſtinere, vt de veritatis ratione quid detrahatur. Quoniam vero in ea nos tempora deuenimus, quibus non de capitis periculo agitur, ſiquis contra hanc peſtem paratus accedat, & in hanc arenam deſcendat eiſmodi prouinciā diſputandi ſuſcepturus: ſed contra oſtinato animo pugnantes res eſt, qui incolumi aduerſarii vita, ipſius rationes quoquoſo ſe ſe res habeat, vel odio, vel inuidia, vel maleuolentia, vel quia non paruam eius rei voluptatem capiunt euertere conantur, in eo negotio feliciores multo maioribus noſtris, quod paruo admodū interuallo temporis longe plura volumina, quā ii ſexcentis annis feciſſent, formis excuſa (quod alioqui egregium inuentum, hanc tamen ſecum attulit incommoditatem, vt tã adiuuet malos, quā faueat bonis) obſectationum plena & aduerſus aliorum veram egregiamq; doctrinam dedita opera coſcripta improbe diſſeminant, quacumq; Chriſtianę pietatis religio colitur: quæ ſi conuelleretur ſtudeas, inanem operam ſumas, fruſtraq; labores, cum videas malorum hanc ſegetem, quo plus comprimi quaeritur, eo ſeraciorem ſuccreſcere: iccirco, qui, ne longe lateq; ſerpat hoc malum, vires ſuas omnes admouerint, quibus quidem, graues iſtus repellendo, vim aduerſariorum contuderint, non minorem concertationem, quā ſuperiores, quos dixi, aggreſſi eſſe videntur. vbi enim ii ſemel vitam ipſam obiecere periculis: hi toto vitę ſuę tempore mortem obeunt, cum obſectatoribus, maleuoliſq; ac inuidis, qui nullū maledictis ſinem faciūt, aduerſari ſemper, & eorum ſophiſmata infirmare, intentoq; ſemper animo vbiq; eos eſſe oporteat, nulla habita ratione perſonarū *ἀμφὶν καὶ ὁρίσθαι αὐλοῦ, ὅστις ἀρετῆς τῶν ἀλλοτρίων.* Sed eſto aliis alia in diſciplinis & artibus placere: & quia nil tam incredibile, quod nō dicendo fiat probabile; eſto (inquā) licere vnicuiq; ſua quidem confirmare, aliena vero euertere, quantum

potest, & digladiando vitam omnem inter eiusmodi quæstiones conte-
 rere, nulla vnquã rerũ eiusmodi veritate perspecta: illud sane minime
 ferendum videtur etiam in iis disciplinis, quæ huius seculi sapientia ap-
 pellatur vulgo licere omnibus, vel etiam imperitiis, eorũ dicta & senten-
 tias tam libere infirmare, qui ante omnia diuinarum rerum cognitione
 percepta, diuinoq; afflati numine, ita Christianæ Theologiæ fontes no-
 bis degustandos tradiderunt, vt vtilius nihil ac melius possit in eò do-
 ctrinæ genere desiderari. Neque enim verisimile est, vt qui Theologi
 personam strenue gesserint, Philosophi officium ipsos decipiat. Quem
 etenim diuina Christianæ pietatis consilia, optimiq; Dei, vnde scientia-
 rum omnium fontes copiosissime manarunt, arcana ipsa minime latue-
 rūt, qui fieri potest, vt quæ sunt in medio posita, ac multo minoris egent
 negotii & laboris, si cum his conferantur, ipsos prætereant? Cumq; ui-
 tæ ac morũ sanctitate claruerint, cur nõ pudeat hos ipsorũ nominis nũc
 diuinitate donati lædere maiestatem, turpem videlicet imperitiæ notã,
 falsã præferre nec veram, ipsis inurere? Quod vt in multos sedulo fã-
 ciūt, quos prætero volens, vnus tamen **DIVVS THOMAS**, qui ante
 omnes semper adhuc excelluit, sibiq; inter Latinos scriptores in ipsa etiã
 Philosophia primos honores adeptus est, crebro à maleuolis lacessitur,
 egregiam scilicet laudem parasse, ac, tamquam præclari facinoris tro-
 phæa ac triumphos egisse arbitrantibus, si quando tum hoc, tum illud
 à sanctissimo, doctissimoq; illo vitæ, morum, ac totius Christianæ disci-
 plinæ magistro in studio sapientiæ aut ignoratum, aut perperam dictum
 fuisse probare possint, indeq; nomen, omnemq; ipsius existimationem
 in se transferre, ac deniq; non sine aliena iniuria se ipsos (quod est con-
 tra officium) locupletare. Quorum hostilem adeo insolentiam cum
 compescuisset patrum nostrorũ memoria doctissimus **CAIETANVS**,
 ac diligenter huic officio satisfacisset: tamen **IOANNES PAVLVS**
CARMELITA, quem ob singularem eruditionem, & vitæ probitatem
 mirifice semper dilexi, cum in dictis Aristotelis Contradictiones (ut vo-
 cant) multas soluisset è primo, & secundo Physicorũ: uno eodemq;
 tempore Latini ipsius interpretus, Angelici (inquam) doctoris, pie offi-
 cioseq; cuncta defendit; in quibus Philosophorum vulgus elatis animis
 se vehementer iactabant inconstantem illum, ac pugnantia locutum
 deprehendisse; & si, qui magis hoc ipso veritatem debilitatam, & in pro-
 fundo demersam, à se uero restitutã retineret, inuentus est nemo. Qua-
 rum Solutionum cũ partem aliquã ad me Auctor ipse Florentiam attu-
 lisset: multaq; alia Lucæ apud se asseruari confirmasset: delectatus ego
 & doctrina, & utilitate huius lectionis, primo rogare; postea vero recu-
 santem obtestari, ut omnia in lucem daret: nec pateretur membranis in-
 tus positis lucubrationes adeò utiles, in occulto abditas latere; quarum
 cũ unũ tantũ superesset exemplar, iniuria tẽporis facillime extinguì ipsa
 memoria posset; nec sanctiss. eius doctoris amatoribus, ac de Christianæ
 Reip. statu optime meriti defensiones adeo doctæ, & accurate descriptas

invideret. (iā etenim animo cōceperā fore hoc Beatitudini tuā per quā
gratissimū.) impetraui tandem, eaq; lege (ut est humanus) accepi, ut
si libitum fuisset, eas in lucem darem, in eisq; ex animi sententia me ha-
berem. Hanc etenim prouinciam fidei meae tradere, iudicioq; meo re-
linquere affirmauit, statimq; ad Episcopum spū Lucensem rediit, cuius
ille liberalitate ac studio, magnos in ea urbe Christianae pietatis fructus,
& publice interpretando, & bene omnibus consulendo, cotidie facit.
Est autem ALEXANDER GVIDI CCIONIVS hic ipse nūquā satis
laudatus, patriae suae optimus Praesul, quē honoris causa nomino. nā ut
alia uerā pietatis officia, quae longū nunc essent enumerare, praetereā;
quā sancte, ac iuste sacrū Antistitis munus sibi creditū tueatur, & quā sa-
pienter personā illam gerat, tantumq; onus quā fortiter sustineat, argu-
mento illud est, quod ut ueritatis ipsius iura inuiolata seruentur, in iis
praesertim, quae ad immortalis Dei cultum & religionem pertinent, ita
fouet & amplexatur quoscunq; uidet in studio litterarum magna cum
laude esse uersatos, ut quicquid in alios usus erogarum sit, praeterquā in
liberalem munificentiam litteratorum hominum commoda comparā-
di & augendi, periisse totum existimet. qua animi integritate nulla alia
utilior & maiori laude dignior potest excogitari. Contulit igitur se ad
Mecenate hunc suum Ioannes Paulus. Ego uero per occasionem co-
gitans, quod multo antea in animo habueram, re ipsa perficere, Typo-
graphis Ducis nostri hoc paruū uolumen tradidi, existimās me facilem
aditū habiturū esse ad Beatitudinem tuam; apud quā ipsius rei dignitas
me satis cōmendatū faceret; simulq; cōsensus studio & opera integerrimi
prudentissimique uiri IOANNIS BERNARDINI PISCINIAE
(cuius fidem nō ego ipse solū, in meis aduersis rebus, qui in ipsius patro-
ciniū, tanquā in tutissimum portū, me recepi, uerum etiā optimus quis
que in rebus suis incertis expertus est.) quem ut magnis tantq; uiro di-
gnis honoribus cohonestasti, ita eodem in bonos omnes studio & amo-
re exiguū hoc munus ad Beatitudinem tuam libenter perlaturum esse
sperabam. Ipsa itaque (precor) diligentiam hanc meam probet, atq; in
primis eximiam uirtutem sapientis eruditq; scriptoris commendatam
habeat. ut si digna cognitione iudicata haec à te P. Beatissime fuerint,
quae in praesenti nomini tuo dicata emisimus: pari ratione quae ipse inge-
nio suo depropta apud se habet, in lucem dentur: quo & uirtuti debiti
honores in sapientem hunc uirum iudicio tuo optimo conferantur; &
communi omnium utilitati in ea lectione consulatur. In qua re ad exi-
tum perducenda diligentiam nostram non desiderabit Sanctitas tua. Iū
beat ipsa, si tanto honore dignos nos iudicauerit, dicto suo audientes,
sicuti etiam in aliis semper fuimus, in hoc comperiet: cui à Deo Opt.
Max. felicitatem precamur; quam Regius Propheta optare tibi nos mo-
nuit Impleat Dominus omnes petitiones tuas. Tribuat tibi secundum
cor tuum, & omne consilium tuum confirmet. Florentia in Natali
die Iesu Christi Saluatoris nostri. MDLXIX.

AVCTOR LECTORI
BENEVOLO.

LIBROS, omnes quos de Contradictionibus in dictis Aristotelis & Angelici Doctoris Diui Thomæ Aquinatis cōposui, nolui exire in lucem, quousque iudiciū & vestrū, maximorūq; virorū non habuero ex iis, quæ Euphrosyni Lapinii familiaris mei opera in manūs vestras, tanquam specimen quoddā reliquorū, quæ apud me habeo prodierūt. Quamobrē Lector candide æquo animo esto. Nā si pauca hæc à te probata esse intellexero, statim & è vestigio in manibus tuis erunt non solum Cōtradictionum solutiones omnes in dictis Arist. & Diui Thomæ, verum etiam Tabula dilucidationū in dictis ipsorum. Vale & Deum pro me roga.

ΥΠΕΡ ΠΑΝΤΑ ΝΙΚΑ Η ΑΛΗΘΕΙΑ.

Lapinius Lectori.

Quia loci quidam inter excudendum ita depruati sunt ut per se vix possint intelligi, iecisco hoc te monitum volui antequam. Quoniam aspiceretis, ne incideres in aliquam difficultatem. Primo itaq; operatum, lapinus & corrigi. Pag. 1. col. 1. lin. 11. videtur. Ergo. Videtur ergo. pag. 7. col. 1. lin. 17. ΚΕΡΥΤΑΤΑ. Auerolæ opinionem. ΡΕΡΥΤΑΤΑ. Auctoris opinionem. Pag. 7. col. 1. lin. vlt. sed vel specie. sed nec specie. Pag. 8. col. 1. lin. 9. a quantitatibus. a qualitatibus. Pag. 9. col. 1. lin. 4. Metaphysica. Metā tā physisca. Pag. 10. col. 1. lin. 41. asserant deinde dici asserat dici. Pag. 11. col. 1. lin. 20. d. Rinctū a ptiō. si esse totus alicuius. cōtēi. distictum a priori esse. vel est addito pētu ad partem ad esse totus alicuius &c. Pag. & col. eadem, lin. 34. flugius flugius. Pag. 11. col. 1. lin. 36. Philathus. Philathus. Pag. 11. col. 1. lin. 40. trasatio de infinito. corrigi. trasatio de infinito. Pag. 14. col. 1. lin. 11. esse ergo quod segregando. corrigi. Ergo segregando. Pag. 16. col. 1. lin. 48. & ideo cum omnia esse in principio forte Parmenides magis vocat bat calidum & frigidum cōmixtum. in principio. corr. Et ideo forte Parmenides vocabat calidum & frigidum commixtum in principio. magis &c. Pag. 10. col. 1. lin. 18. quos enim ubiq; contrarietate inter ipsa elementa potius vidit. cor. quos enim ubiq; cōtrarietate idē ipsa elementa principium posuisse vidit. Pag. 10. col. 1. lin. 19. rationem probat. cor. rationem probat. Pag. 11. col. 1. lin. 17. ad hanc vel contrahitur. cor. ad hanc vel illam contrahitur. Pag. 11. col. 1. lin. 14. colorem colorem. Pag. 11. col. 1. lin. 13. effectū effectū. Pag. 11. col. 1. lin. 7. Gerit suscipit. Pag. 11. col. 1. lin. 11. profic proprie. Pag. 16. col. 1. lin. 40. & c.

IOANNIS PAVLI

DONATI CARMELITAE

SOLVTIONES CONTRA-

DICTIONVM IN DICTIS

ARISTOTELIS

Et Diui Thomæ Aquinatis liber primus.

IN PRIMVM PHYSICORVM

CONTRADICTIONE PRIMÆ.

SCIENTIAS a diuerso abstrahendi modo diuersificari ait Diuus Thomas primo Physic. lect. 1. prima expositione; prima. sed oppositum lege primo de Anima, lect. 2. expositione sexta, quo in loco dicit, Diuisionem Philosophiæ sumi ex diuerso diffiniendi modo; & primo de Anima lect. 2. expo. 3. dicit Scientiam, differre a scientia, ex principiis essentialibus, ex quibus constant diffinitiones. & in exordio suo, in lib. de Gene. & Corrup. dicit Scientias naturales ordinari, & distingui, secundum diuersas differencias, motus, & mobilitium. Non ergo a diuerso abstrahendi modo, scientiarum diuersitas sumitur, præsertim cum etiam Diuus Thomas primo Ethic. lect. prima & expositione prima dicat, Scientias diuersas

esse, secundum diuersos ordines, quos considerant.

2. Solutio. Scientiæ dupliciter inter se se comparari possunt: Vno modo, vt Vnum genus scientiæ comparatur inter se, Alio modo, vt Vnum genus scientiæ, alteri comparatur. & sic, secundum diuersum modum abstrahendi, a quo item diuersitas diffinitionum sumitur, scientiæ diuersæ dicuntur. Vnde cum aliter Scientia naturalis abstrahatur, & aliter Scientia mathematica; hæc sine materia, illa cum materia suas condit diffinitiones, vt testatum reliquit Aristot. primo de Anima tex. 16. & in hoc sensu loquebatur Diuus Thomas primo de anima, & primo Physic. locis citatis. At si vnum genus scientiæ non alteri comparatur; veluti si, quam de natura vocamus scientiam, suas in partes diuidamus; illæ non a diuerso abstrahendi modo, nec item consequenter, a diuerso diffiniendi modo discriminabuntur, sed secundum diuersas motus, & mobilitium differentias. Ea propter sic loquutus

est Dñus Tomas primo de Gen. & Corruptione loco citato. nec, quod dicit primo Ethic. a veritate abhorrrere videtur; cum res scibiles diuerfos ordines inter se habeant ex diuersa abstractione. vnde prima præcisaque causa, ac (vt more scholasticorum dicam) fundamentalis, scientiarum diuersitatem causans, abstractio est. hinc doctissimum Marcum Anton. Zim. sua in tabula, dictione, Abstractione mathematica, errasse colligito, cum ibi scientias Naturales, Mathematicasque non a diuerso abstrahendi modo, sed a diuersa diffinitione differre ait: & erroris causa fuit sententia Alexandri, qui quandoque visus est dicere, Naturalem vti abstractione mathematica; quia vidit quandoque intellectum nostrum secundum esse cõiuncta se iungere, vt dicit Comment. 12. primæ Philosophiæ com. 39. Natus est, inquit, intellectus noster, diuidere cõiuncta secundum esse, & segregare materiam a forma. & non vidit quod ista abstractio intellectus, in rebus naturalibus nõ est mathematica, cum sit semper cum relatione ad materiam sensibilem. quia Naturalis, considerat formam, vt est actus. Actus autem est alicuius potentiæ passiuæ actus. Vnde si abstractio illa esset mathematica, Naturalis consideraret formam sine materia, & sic cum a diuerso abstrahendi modo diffinitiones sint diuersæ, posset Naturalis in tali casu diffinire absque materia, quod equidem Aristot. aduersatur primo de Anima text. 16. Quapropter, melius est dicere Naturalem non vti abstractione mathematica: & abstractionem esse causam distinctionis scientiarum. Et in hoc sensu loquebatur Dñus Tomas super Boeth. de Trinitate quest. 5. artic. pri. vbi dicit, Secundum rerum distinctionem oportet scientias speculatiuas diuidere. Et est intelligendus nõ de quacunque distinctione, sed de illa formali, quæ a diuerso abstrahendi modo sumitur.

CONTRADICTIONE SECUNDA.

SUBIECTVM huius scientiæ ens mobile esse testatur reliquit Dñus Tomas in eadem lect. & expositione. sed oppositum lege primo Ethic. lect. prima ex po. prima; vbi naturalis Philosophiæ subiectum motum, & res mobiles statuit.

Res autem mobilis est corpus, vt optime colligitur ex sexto Physic. text. 32. & primo Physic. lect. 2. expo. prima dicit Aristot. Inuestigare huius scientiæ principia subiecti videtur. Ergo quod corpus mobile sit subiectum naturalis philosophiæ, & confirmatur a Diuo Toma primo Post. lect. 2. expositione prima, vbi dicit Substantiam esse subiectum naturalis philosophiæ; & primo Caeli lectione. 13. expositione. 4. dicit Istam scientiam esse circa motum, & passionem, quæ in motu consistunt; & primo Post. lect. 41. expositione. 2. dicit quod est corpus mobile; & in exordio in lib. de Gen. & Corruptione dicit Scientiam naturalem versari circa motum & mobile: hoc idem. 8. Physic. lectione. 5. expo. 2. Sciētia (inquit) naturalis vtitur motu speculando naturam motus & mobilium. & Aristot. 3. Physic. text. 24. dicit Scientiam naturalem versari circa magnitudinem, & confirmatur ab ipso primo Caeli text. primo.

Solutio: Huius contradictionis solutionem non aliunde sumere debemus, quam ex diuo Toma, qui primo Post. lect. 2. expositione prima ita habet, Subiectum Sciētiae, quod est substantia, non potest esse passio, vnde ne sit passio nõ debet prædicari, sed semper subiici in propositionibus scientiæ, cuius est subiectum. & hanc rationem adduxit Dñus Tomas primo Physic. lect. prima expositione prima, vbi de subiecto octo librorum de phys. auditu sic fatur, Dico enim ens mobile, & non corpus mobile: quia omne mobile probatur esse corpus in hac scientia, nõ enim sensus est, vt quidam dicunt: quod cum in Physica auscultatione, probentur principia huius totius, ens mobile, quod probetur corpus mobile esse; sed sensus est, Quod, cū in ista propositione physica, corpus mobile sit prædicatum, nõ poterit esse in ista scientia subiectum. sed de hac re in Contradictione sequenti fusius. Ad propositum autem nostrum

strum redeuntes dicamus, ens mobile esse subiectum in hac scientia, quia semper subiicitur in propositionibus per se huius scientiæ.

Sed dices, Dñs Tomas primo sententiarum in prologo quæst. prima articulo. 4. dicit Subiectum scientiæ tres subire condiciones. Altera est vt omnia sub ipso contineantur in scientia, Altera est vt per ipsum scientia ab aliis distinguatur scientiis, Tertia vt ipsius cognitio maxime in scientia consideretur: videtur ergo quod prædicetur. An dicendum est (vt dixit Caietanus Reuerendissimus prima parte summæ Theologiæ quæst. prima articulo septimo) Dñm Tomam loquentum fuisse primo sententiarum loco citato, secundum aliorum cõmunemque opinionem? An potius dicendum doctrinam illam nullibi a Dño Tomâ dissonare, ex propriaque sententia loquentum? Non enim dicit subiectum prædicare, sed continere. Continet quidem; quia quicquid consideratur in illa scientia, ratione illius contemplantur necesse est, cum ergo ens mobile sit Physicæ disciplinæ finis terminusque, erit non immerito illius subiectum. Subiectum enim (vt dicit Dñus Tomas primo Post. lect. 41. expositione secunda) est finis, & terminus illius scientiæ, cuius est subiectum. Iauellus autem, vt ens mobile, & non corpus mobile, probaret esse subiectum, hanc attulit rationem. Illud est subiectum scientiæ, quod est subiectum primæ passionis in illa scientia consideratæ: Sed ens mobile est subiectum, primæ passionis in hac scientia consideratæ: Igitur ens mobile, & non corpus mobile, est subiectum. Minorem probatam credidit, cum dixit Motum esse primam passionem huius scientiæ. Sed, meo iudicio, toto cælo (ut aiunt) aberrat. Audiat, quæso, Dñum Tomam primo Cœli in suo exordio sic loquentem. Subiectum motus est magnitudo, & corpus, quia nihil mouetur, nisi Quatum. Non ergo ex motus subiecto, ens mobile constituere possumus subiectum naturalis Philosophiæ; sed magis corpus mobile. Quæ ergo via istud probare poterimus? An illa, quæ Cøterantius Reuerendissimus, & benemeritus de Dño Tomâ, in sua quæst. de naturalis Philo. subiecto probauit? An forte absurdior em illa Iauelli, aliorumque To-

mistarum opinione, censendam esse iudicabimus? Certe ita esse temper existimaui, vt pote Doctori Sancto, Aristot. atque rationi aduersantem, uri luce clarius ostendamus in tabula nostra dilucidationum in dictis Aristot. & Dñi Tomæ. Ne ergo rem, fusius quam decet, tractemus, agendum est, vt nos, quam ex Dño Tomâ, ac aliis doctoribus collegimus, rationem, immediam asseramus; ac in præsentiarum illud recolendum, quod, Dñus Tomas multis in locis, & præsertim primo Phyl. lec. expositioneque prima habet, Sciētias secari distinguique penes diuersum modum abstrahendi a materia. Cum ergo Naturalis philosophia de his sit, quæ & secundum esse & secundum rationem dependent a materia; & hæc sint diuersa, pluraque; ens mobile erit subiectum huius scientiæ. Consequens nimirum ualet, quia una scientia est vnius generis subiecti, ac cum plures sint res dependentes secundum esse, & rationem a materia, & hæc scientia sit vna, necesse est quod sit vnius conceptus, & correspondens omnibus illis, ita vt ab vnitatē conceptus & non rei; vnitatis & generis subiecti, & scientiæ consideretur; hoc etiam apertissime ostendit Aristot. 4. primæ Philoso. libro, primo item Elenchorum; quibus in locis ait Nos vt nominibus, quæ rerum sunt significatiua, pro ipsis rebus; cum res ipsas in disputationibus asserre non possumus; & Com. primp Post. lib. com. 2. dicit Subiectum scientiæ non esse vnum a rebus ipsis sed a conceptu, & confirmatur auctoritate Domini Aegidii, primo Sententiarum in prologo, quæst. secunda, articulo quarto, vbi non a re, sed a conceptu vnitatem subiecti, & scientiæ aspiciatur. His igitur ita expositis, patet ens mobile esse subiectum huius scientiæ. Reliquum est, vt ei, quam quisq; asserre possit, dubitatiunculæ faciamus satis. Quamobrem scilicet conceptus ille ens mobile dicitur, & non corpus mobile? Dico ita expositum fuisse ab Aristot. 4. primæ Philoso. libr. & etiam sexto eiusdem, quibus in locis ostendit differentiam Metaphysicæ scientiæ ab aliis scientiis, vt dixit Dñus Tomas quarto Metaph. lect. prima exposit. secunda, & confirmauit suam sententiam sexto metaphys. lect. prima expositione secunda. Scientia autem distinguuntur penes obiecta formaliter

sumpta, ergo cum dixisset scientiam metaphy. specularem ens in quantum ens, & quæ ei per se insunt, hancque nulli earum, quæ in parte dicuntur, eandem esse: nullæ enim, quæ in parte dicuntur, speculantur ens in quantum ens, sed eius aliquam partem abscindunt, licet inferre ens mobile verius dici subiectum naturalis philosophiæ, quam corpus mobile. Ens enim, prout est ens, est subiectum metaphy. huius ceteræ scientiæ partem abscindunt; pars autem denominatur a toto, ergo convenientius ens mobile, quam corpus mobile, dicitur subiectum. Sed facile occurreret aliquis, & diceret Nihil a me conclusum fuisse: propterea, quia si ens mobile esset subiectum naturalis philosophiæ, sequeretur naturalem philosophiæ, quæ est Metaphy. subalternari, quia addit conditionem accidentalem, mobilitatem scilicet, hæc enim est vna conditionum subalternatæ scientiæ, vt ex primo Post. lib. satis apertissime colligi potest. Cæterum hanc dissoluendo dubitationem dicamus, non recte obiici, cum ex conditione illa accidentali, arguitur subalternatio: non enim mobilitas est accidens mobili, sed est differentia essentialis, in genere scibili naturalium. Audi, quæso, Diuum Thomam super Boethium de Trinitate; Sciendum (inquit) est, quod quando habitus, vel potentia, penes obiecta distinguuntur, non distinguuntur penes quaslibet differentias obiectorum, sed penes illas, quæ sunt per se obiectorum, in quantum sunt obiecta. Sunt ergo differentie per se, & non accidentales, si sunt per se differentie ipsius; nec quælibet conditio accidentalis, facit subalternationem; sed illa, quæ est ad opus, de hac enim loquitur Aristot. quam quidem constat non esse in naturalibus: nec his repugnant verba Aristot. primo Poster. lib. cap. 12. Habent autem se & ad Perspectiuam, sicut hæc ad Geometriam, alia ad istam, vt est id quod est, deinde subdit, Ipsum enim quia physici est scire, sed propter quid Perspectiuæ, aut simpliciter, aut secundum doctrinam: nemo enim arguere potest, Naturalis philosophiæ ex ea parte, qua subiicitur Perspectiuæ, non habet ordinem ad opus; ergo conditio illa accidentalis non est intelligenda de ordine ad opus: loquimur enim

nos de scientia, quæ tota est subalternata, & vere secundum naturam suam; eius enim proprietatibus caret philosophiæ naturalis, quippe quæ, non simpliciter Perspectiuæ, sed in quibusdam, veluti ex ea parte, quæ est de iride. nec voluit ibi Aristot. dicere philosophiæ naturalem ex ea parte, in qua de iride agit, ita Perspectiuæ subalternari, veluti Perspectiuæ Geometriæ; sed (satis ipsi ostendere, quomodo quæ subalternata dicitur, dicat propter quid. quod ita esse docuit Diuus Thomas primo Post. lib. lect. 25. exp. quinta. & verba ipsius Aristot. ostendunt rem ita se habere cum subdit. Cum plures etiam scientiarum quæ non sunt ita dispositæ, vt altera sub altera sit collocata, pari modo se habent, vt Medicina atque Geometria: nam scire Vlcus ea, quæ orbis habent, tardius sanari, ad medicum spectat, propter quid autem ad Geometram. vbi Diuus Thomas dicit, ostendit quomodo Quia, & Propter quid in scientiis diuersis, non subalternis, differant; & quod res ita se habeat vide Diuum Thomam super Boethium de Trinitate: quo in loco inter Speculatiuum & Practicum, hoc discrimen ponit, ut Speculatiuum veritatem contempletur, in ipsaque tamquam in fine persistat, Practicum autem, veritatem consideratam ordinet ad opus. & ideo Aristot. 3. de Anima dicebat Practicum, Speculatiuumque sine differre, & 2. Metaphy. dicit Finis speculatiuæ est veritas; Practicæ suæ operatiuæ est actio. Perspectiuæ ergo dicitur addere ad Geometriam conditionem accidentalem, quia id, quod tractauit Geometria scientiæ tantummodo causa, ipsa Perspectiuæ tractat in ordine ad opus. Sed dices: Hæc doctrina Diui Thomæ contradicere videtur, quia prima parte Theologiæ quæst. prima, articulo secundo, dicit, Theologiā nostram subalternatam esse Theologiæ Beatorum, sicut Geometriæ Perspectiuæ; at certum est Theologiam nostrā nos ad opus non ordinare; igitur non penes hoc differunt subalternans & subalternata, vt altera veritatem tamquam finem, contempletur altera ordinet ad opus. Huic questioni ita responderem, Omnem scientiam subalternatam practicam esse, loquendo semper de simpliciter subalternata. Vnde illa scientia,

tia, quæ ordinat veritatem consideratam ipsius scire tantummodo causa ad opus est subalternata, & per consequens practica. Cum ergo Theologia nostra non ordinet veritatem reuelatam ad opus simpliciter tamquam in fine, sed illa opera præcipit, propter contemplationem tãquam finem; hinc fit quod non erit simpliciter subalternata Theologiæ Beatorum, nec item consequenter erit simpliciter practica, sed secundum quid practica, simpliciter autem speculatiua, vt dicit ibi Diuus Thomas. Ergo cum dicit Theologiam nostram, Theologiæ Beatorum ita subalternari, sicuti Perspectiua Geometriæ, voluit dicere quod sicuti Perspectiua dicitur Quia, Geometria autem Propter quid; ita & nostra Theologia dicitur Quia; Propter quid autem illa Beatorum. vnde verba illa Diui Thomæ maxime nobis fauent, nam si esset simpliciter subalternata, etiam esset simpliciter practica; cuius oppositum asseruit Diuus Thomas. Propterea hallucinatum fuisse Reuerendissimum Caietanum credo, qui suis in Comentariis in Sûmam Theologiæ Diui Thomæ dixit Theologiam nostram simpliciter subalternatam esse Theologiæ Beatorum; & constitutum scientiæ subalternatæ esse, quod habitus principiorum ipsius sit scientia habentium subalternatam cum sit illud quod ego dixi. Nec ex hoc, quod partem entis arripit, potest argui Igitur metaph. subalternatur naturalis philosophia; quia subalternari nihil aliud videtur, quã collocari sub alio, vt manifestissime dixit Aristot. primo Post. lib. cap. 12. Alio vero modo differunt esse, & propter quid; quod per aliam, atque aliam, vtrumque consideratur, tales autem sunt hæc, quæ ita se habent, vt altera sub altera collocetur. Huic quæstioni facit satis Diuus Thomas super Boethium, & primo Post. lib. lect. 25. expositione secunda; vbi dicit quod Vna scientia collocatur sub altera altero horum duorum modorum, Aut quia subiectum vnius scientiæ, est species superioris scientiæ, Aut quia non est species sed comparatur ad subiectum superioris, sicut materiale ad formale, & sic accepit Arist. vnam scientiam contineri sub altera. at hoc modo non continetur Physica sub Metaphysica, sed priusmo-

do. Soluendo igitur dicamus, Pro ipso conceptu accipiendo subiectum naturalis Philosophiæ. est ens mobilerat pro re considerata, quãdoque est corpus mobile, quandoque subtilitas mobilis, quandoque motus. Hinc etiam Diuus Thomas dixit Principia subiecti huius scientiæ inuestigari, non quidem illius conceptus sed rei, sic enim prohibet nihil vt leui quadam probatione probentur in illa scientia, culis sunt principia, vt dixit Diuus Thomas primo Phys. lect. 12. expo. octaua, Probare, inquit, subiectum aliquod esse necessarium in factiõne naturali, per rationem pertinet ad Metaph. in Physicis autem ostenditur inductione. Verum vrget; Si subiectum huius scientiæ (vt vocant adæquatum) est ille conceptus ens mobile, nonne ergo ista scientia erit de intentionibus? Soluitur ex Aristot. 4. primæ Philoso. lib. nos vt nominibus, quæ rerum sunt significatiua, pro ipsis rebus, quæ in disputationem venire non possunt; ergo poterimus vt conceptu ad omnes res scientiæ amplexandas; nec liceat inferre Igitur erit illa scientia de intentionibus, quia ita possemus inferre, si conceptum illum solus consideraret; vel etiam si solum res, vt illius conceptus fundamenta; veluti facit logica, quæ prædicamenta considerat vt res sunt, sed in ordine ad intentiones; non enim logica consideraret prædicamenta, nisi essent fundamenta intentionum, vt lucelarius ostendimus in logicalibus contradictionibus, vbi mentem Diui Thomæ adhuc non intellectam ostendimus.

CONTRADICTIONE TERTIA.

ATQVE id esse Physicæ disciplinæ de auscultatione subiecti, quod ens mobile dicitur, autumat Diuus Thomas in eadem lect. & expositione. Cuius tamen oppositum est legere apud ipsum Diuum doctorem, in exordio primi de Cœlo, cuius extat sententia Corpus mobile esse subiectum in Physica auscultatione, hancque suam roborauit sententiam, quarto de

Phyfico auditu lib. lect. 12. expo. 6.

Solutio. An aetisimum somnū, illudque altisimum, illos edormisse censendum est, qui Dium Tomam locis citatis non de librorum de Phyfico auditu subiecto loquuntur, sed de totali naturalis philosophiae sunt? Hanc enim evasionem potius, quam solutionem semper existimavi; eosque, cum voverunt Charybdim euitare, in Scyllam incidisse, cum dicunt Si utrobique de naturalis philosophiae subiecto loquitur, igitur sibi contradicit eum primo Physicorum ens mobile dicitur. Sed quid opus fuit Divo Tomae in eadem expositione toties repetere ens mobile esse subiectum in naturali philosophia, si primo non assignat totius philosophiae naturalis subiectum, deinde octo librorum de Phyfico auditu? Dicamus ergo. Non ab re dixisse Dium Tomam ens mobile simpliciter esse subiectum octo librorum de Phyfico auditu, idem enim est quod non contradicere ad materiam solum, non solum ad formam, sed commune esse ad omnia considerata in Physica auscultatione, tale enim subiectum vnicuique scientiae assignare decet, cum de pluribus agunt rebus, uti apertissime ostendimus superiori in contradictione. Dicamus ergo dissolvendo, Quod, quando dixit Dius Thomas, ens mobile esse subiectum, intellexit de re considerata; quae, licet non sit corpus, est tamen principium corporis, aut aliquid ad corpus attinens: & cum dixit, quod est ens mobile, intellexit de conceptu comprehendente omnia considerata in Physica; hoc enim est subiectum adequatum (ut aiunt) & formale, quia si comparatur ad considerata in Physica determinat illa ad unitatem hanc ens mobilis; determinativum autem alicuius, ad determinatum se habet ut formale ad materiale, videlicet Dius Thomas quarto sententiarum distinctione tertia, quodlibet. prima, articulo primo. Ceterum etiam, si ens mobile secundum se consideretur, dividitur & ipsum in formale, & materiale: mobilitas enim determinat ens ad tale genus scibilem. Et haec bene sunt commendanda memoria: ea propter paucissimo sunt apud nos rationes Calertani, quas ipse adducit libro quindodecimo de singulari certamine: omnes enim de re

considerata, & non de conceptu concludunt.

CONTRADICTIONE QUARTA.

VERUM perge ad secundam expositionem primae lect. ubi inter puram potentiam & purum actum medium ponit, sed oppositum lege in opus de Formis elementaribus quaestio. secunda articulo primo, ubi Medium nullum esse inter puram potentiam purumque actum dicitur: hoc idem prima parte summæ Theologiae quaestio. 76. articulo. 6.

Solutio. Potentia duplex est, sicut & actus duplices sunt; Quidam enim sunt primi, Quidam secundi. Actus primus est esse, uti colligitur ex Divo Tomae secundo contra gentes cap. 33. Et in lib. de naturalibus cap. 4. dicitur, Esse est primum omnium actuum: Secundus autem actus est Operari; unde Dius Thomas prima secunda quaestio. 3. articulo. 2. dicit Operationem esse ultimum actum. Ergo etiam erunt duae potentiae, altera respiciens actum primum, altera secundum, unde Dius Thomas quarto sententiarum, distinctione octava, quaestione prima, articulo primo dicit. Quod res, quae habet formam substantialem, per quam est esse, non dicitur perfecta simpliciter, sed perfecta in esse, vel perfecta perfectione prima. Inter ergo potentiam puram respicientem hunc actum, esse scilicet, & actum ipsum, non est medium, quia talis potentia nunquam est in actu nisi per formam, sicut dicit Dius Thomas 7. metaphys. lect. 2. ex 4. po. 6. nec existere potest absque forma, sicut dicit Dius Thomas quarto contra gentes cap. 61. Sic ergo intelligitur, cum dicitur Quod nullum est medium inter puram potentiam & purum actum. Impossibile enim est, quod sit medium inter istam potentiam & purum actum, sicut docuit Dius Thomas prima parte quaestio. 76. articulo sexto. At cum dicit Medium esse inter puram potentiam & actum purum, de altera intel-

ligit

ligit potentia, de alteroque actu; hæc enim medium habet operationem scilicet imperfectam, confusamque, sicuti est cognitio vniuersalium, quæ media est inter cognitionem speciei, & puram potentiam, antequam intellectus incipiat cognoscere. de priori potetia loquebatur Diuus Thomas in Opus. de Formis: de posteriori autem primo Physicorum.

CONTRADICTIONE QVINTA.

RESPVTATAM Auer. opinionem reliquit Diuus Thomas in eadem lect. & expositione, Aristot. non tradere modum demonstrationis huius scientiæ: sed oppositum lege quarto sententiarum, distinctione prima, questio. prima, vbi dicit Sicut demonstratio quæ dicitur esse per signum a communi in primo Physicorum, ergo primo Physicorum agit Aristot. de modo demonstrationis huius scientiæ.

Solutio. An dicendum est Ordinem doctrinæ diuidi in ordinem proponendi, & ordinem determinandi: & cum ordo determinandi sit ordo probandi, de isto ordine negat Diuus Thomas primo Physicorum, & de ordine proponendi loquitur quarto Sententiarum loco citato? Ceterum si bene, quæ Diuus Thomas tradidit, doctrinam primo Physicorum, perpendisset Iauellus, nõ utique sic diuifilet secundo de anima quest. octaua, ordinem doctrine, in ordinem proponendi, & determinandi: ordo enim determinandi, est superius ad ordinem doctrinæ, nobis, naturaque conuenientem, uti reete inspicienti doctrinam Diui Thomæ primo Physfi. aduersus Auer. patet. vnde si esset idem ordo determinandi, quod probandi, nihil haberet Diuus Thomas aduersus Auer. Dico ergo aliter, nam quarto sententiarum loquitur Diuus Thomas ex aliorum sententia, primo autem Physfi. ex propria.

PRODIGIOSA contradictione expletur prima expositio, secundæ lect. primi de Physico auditu libri, quo in loco vaporem quandam medium inter elementa ponit: sed oppositum lege tertio, de anima lect. 18. expositione prima, vbi Diuus Thomas dicit quod in corporibus simplicibus inter qualitates tangibiles non inuenitur medium, sed inueniuntur ipsæ qualitates tangibiles, secundum extremitatem contrarietatis. ergo si esset medium inter elementa, daretur medium inter qualitates; quia, sicuti esset vna quædam media essentia inter elementa, ita esset vna quædam media qualitas inter qualitates elementorum. quomodo ergo datur medium inter elementa? adde etiam quod Aristot. aduersatur nam si daretur medium inter elementa nulla esset demonstratio Aristot. primo Coeli, quæ probat Cælum esse alterius naturæ à quatuor elementis; posset enim quispiam dicere Nihil probasti, quoniam & nos dicimus non esse vnum ex quatuor elementis, sed esse medium inter illa.

Solutio. Medium duplex esse colligitur ex Auer. 6. Phys. com. 3. 1. Alterum enim est, medium formæ; Alterum, medium secundum magis & minus. Primum sic vocatur, non quia differat specie ab extremis, sed quia media illa differunt inter se specie, ut patet de viridi & rubro, pallido ac aliis mediis coloribus. Media autem secundum magis & minus sic dicuntur, quia differunt etiam inter se & ab extremis secundum magis & minus. vnde Sueffanus nõ recte dixit. 6. Phys. cum dixit Media formæ sic dici, quia differunt specie ab extremis, non enim differunt specie ab extremis, cum Medium naturam extremorum sapiat; sed sic dicuntur, quia inter se comparata differunt speciei; at ad extrema nõ differunt nisi secundum magis & minus. Dicamus ergo non inconuenire, quod medium, secundum magis & minus, reperiat inter qualitates elementorum, uti dixit Auer. loco citato; at bene inconueniens esse reperiri medium formæ. Ad contradictionem ergo dico vaporem non esse medium inter elementa, ita ut differat specie ab illis, sed vel specie

differt ab alio vapore, sed tantum secundum magis, vel minus. Vnde diuus Thomas in li. De sensu, & sensibili, lect. 3. expo. prima dicit, Vaporem vel fumum esse quoddam medium inter aquam & aerem, aere quidem densius, aqua vero subtilius. Cum ergo vapor non differat specie ab elementis, nec etiam qualitas ipsius erit specie differens a quantitatibus elementorum, ea propter Auer. ponebat temperatum inter ipsa elementa, & ipsum qualitates. optime autem processit Aristoteli, primo Caeli, quia Medium naturam extremorum sapit, ut dixit Diuus Thomas quarto sententiarum, distinctione tertia, quest. prima, articulo secundo; & cum inter elementa non sit medium, quod specie differat ab extremis, nec naturam habet distinctam ab extremis: igitur concludendo Caelum esse alterius naturae a natura quatuor elementorum, conclusit etiam de medio.

CONTRADICTIONE SEPTIMA.

EQUIDEM in hac prima Secunda lect. expositione, primi de Physico auditu Diuum Thomam miratus sum dicentem, nullum Philosophum ponentem vni principium posuisse illud esse Terram, ob eius grossitatem & ignauiam: cuius oppositum inuenimus primo Metaph. lectio. 5. exp. quinta, ubi Hesiodum posuisse Terram, & quarto Physic. ex. 6. dicit Hesiodum posuisse terram spatiosam receptaculum omnium. inuenimus etiam apud Galenum quendam Pherecydam Syrum tradidisse solam materiam Terram, huncque Historiarum narrare Pythagorae præceptor em. & secundo Physicorum dixit Aristoteli, quosdam posuisse Terram, ut patet tex. 7. & 8.

Solutio. Antiqui in duplici sunt differentia, quidam enim sunt Naturales, quidam Theologi. ea propter Diuus Thomas secundo de Physico auditu le. 1. prima, expositione prima, dixit quosdam posuisse Terram esse naturam & substantiam omnium rerum generandarum, scilicet primos Poetas Theolo-

gizantes. cum ergo dicit nullum Philosophum posuisse Terram principium, intelligendus est de Philosopho naturali, non de Theologo. Hesiodus autem est in numero theologorum, & non naturalium. secundo autem Physicorum tex. 7. & 8. Aristoteli promiscue enumerat naturalium, ac theologorum opiniones, sicuti etiam fecit primo Physicorum tex. 6. quo in loco cum naturalibus miscuit Melissum, atque Parmenidem. unde explodenda est Simplicii sententia, qui secundo Physic. dixit, intelligenda esse Aristoteli verba non de terra sola, sed de terra cum alio. non enim considerauit quid diceret, propterea quod Aristoteli tres in partes diuidit Philosophos ibi, Et prima est illorum, qui tantum dicunt esse vnum rerum principium, aerem, terram, vel aquam; Secunda autem est eorum, qui quendam, puta aerem & aquam; Tertia eorum, qui omnia, uti posuit Empedocles. quare Simplicius, si in prima parte intelligeret de terra cum alio, non vnum, sed duo intelligeret Aristoteli. quod est omnino contra textum, De Pherecyda autem, an Galeno, an Aristoteli credendum? Aristoteli certe, hancque ob causam facendum est solis theologos posuisse Terram principium. Sed dicet Theologos non posuisse naturam, quæ sit principium intimi motus, quæ mouet & mouetur, non ergo Aristoteli. 2. Physic. simul theologorum naturaliumque Philosophorum enumerat opiniones. sed sic dubitantes, videant Diuum Thomam primo Metaph. lect. 3. expo. prima ubi dicit Poetæ Theologizantes fuerunt illi, quidè principii rerum tractauerunt per motum fibularum. igitur de natura antica, quæ est principium motus loquuti sunt, & fere omnis antiquitas substantiarum separatarum genus ignorauit, & non nisi corporeum rerum statum affirmauit, Cynici, Cyrenaici, Stoici, Epicurei, & per veteris Philosophiarum primarij, quos Socrates in Theeteto profanos appellat, & Aristoteli Hypponem athensem eadem de causa. & hæc opinio veteris Physicologiarum adeo apud Athenienses inualuit, ut causa fuerit iniqui iudicii, impieque sententiæ, de morte Socratis, quod deorum immortales, incorporeos, nulli unquam hominum spectatos inuulgauit. idque non modo ex eius Apologia, ve-

rum etiam ex Ilocratia oratione videre licet, qua propter Diuus Thomas 4 Phisico rum lect. prima exposit. 2, dicit naturalem Philosophiam esse primam Philosophiā secundum eos, qui corporum imagoiōnem transcendere nequeunt. & primo totius gentes cap. 12 Naturalis, inquit, Philosophia esset prima, si non essent substantiæ separatae. ea propter redarguendus est Antonius Trombeta qui. 6. diuinæ Philosophiæ credidit Aristot. ex propria sententia fuisse loquutum, cum loquatur de mente antiquiorum.

CONTRADICTION OCTAVA.

MAGNA equidem extat contradictio in primo de Phisico auditu libro. tex. 6. vbi dicit, Necessesse est itaque aut vnum esse principium aut plura. & si vnum, aut immobile, vt Parmenides, Melissusque dicit; aut mobile vt naturales censere videntur; ecce, videatur Aristot. discriminasse, sciunxisseque Parmenidem atque Melissum a naturalibus; sed oppositum inuenimus primo Metaphys. vbi dicit Melissum statuisse vnum principium materiale & immobile. at ista assertio phisica est, quia & Aristot. primo Phisicorum, materiam statuit principium, illudque subiectum motus. ergo Aristot. quandoque Melissum sciunxit a Philosophis naturalibus, quandoque ipsam asseruit naturalem; ergo aut Phisicorum libros non naturales censendos dicere debemus; aut male de sua opinione sentire Aristotelem. quid enim opus erat in Phisicis Theologia ferere, si hori isti non sunt Metaphysicales?

Solutio. An dicendum est Aristot. dolo arteque tegere veritatem, & nos sua dissendi arte ludere lectores, cogereque in nugis nos terere tempus? An melius dicere debemus, nihil sine magna consideratione dixisse? ea propter nostra vertatur oratio in Reuerendissimum Antonium Bernardū, qui in suo de Singulari Certamine libro, asserit libros Phisicorum non connumerari

dos inter naturalis Philosophiæ libros, vt patet in eo, quem citauimus libro, libro 1 sectione prima. atque Philosophiam naturalem a Caelo initium sumere dicit: propterea quod Primo de Caelo text. primo reliquit Aristot. exordium generalius quam sit prohemium, quod retulit primo Phisicorum; ceterum Casertanum ad aures Aristot. nequaquam loquutum fuisse existimo, quia primo Phisicorum Aristot. tradidit prohemium vniuersale ad totam Philosophiam naturalem. Cum enim ex causis cognoscamus, & causæ sint in duplici differentia: quædam enim sunt causæ in essendo, veluti sunt substantiæ separatae, vt dixit Diuus Thomas a contra gentes, cap. 99: quædam autem in cognoscendo, & hæc sunt generabilia & corruptibilia, per hæc enim cognoscimus substantias separatas, quærit ergo Aristot. in principio de Phisico Auditum, cum velimus scire naturalia, & scire sit per causas, a quibus causis est exordium; an ab illis, quæ sunt causæ in essendo, quæque etiam sunt notiores naturæ, quippe quæ, non intellectus opus, sed suapte natura intelligibiles sūt; an potius ab illis exordium est causis, quæ ope intellectus sunt intelligibiles, nobisque notiores, vt potè perfecte ab intellectu nostro intelligibiles tã notioribus nobis causis initium sumere docet Aristot. & cum nihil sit intellectui notius, quam, ens ergo in agendis de causis rerum naturalium, a notioribus nobis causis progrediendum est, quæque etiam sunt vniuersaliores. Ecce mihi Casertane quæ perbelle Aristot. tradidit prohemium & ad totam Philosophiam Naturalem se extendens; & quod plus est, Metaphisicam Phisicamque essentiali ordine consequi, quod equidem & ratio adducta ostendit, & nomen ipsius Metaphisicæ indicat, Metaphisica idest post Phisica. Vnde Sueſanus non recte dixit in suo Dilucidario in Metaphisicam; vñ inter Philosophiā Naturalem, Metaphisicamque neget esse essentialem ordinem. hanc eandem sententiam habuit Franciscus Barocius Magister meus in Mathematicis Disciplinis. sed videant quæso isti Diuum Thomam super Boetium, & ipsius doctissimis responsionibus acquiescant, dicere ergo (saluo semper meliori iudicio) libros, quibus de Phisico Auditum

indit hōmen Aristot. esse primam partem Philosophiæ, recteque inter naturales non cōnumerasse Melissum: nec absurda sequi fatendum est, quia Melissus, & Parmenides de natura loquebantur, licet non naturaliter. Cum ergo ex ipsorum opinione crederentur loqui de natura, cōnumerādos illos inter naturales censuit diligentissimus naturæ indagator Aristot. & insuper cum apud Antiquos, eadem esset questio entis, & principii, vt optime post Diu Thomam, tradidit mihi Reuerendus præceptor meus Theodoros Masius, & colligitur ex istorum opinione primo de Physico auditu, tex. 5. p̄tmo, & deinceps, videndum erat, An quod vocabatur ens apud Melissum, esset solum principium: quæ vero ab aliis dicerentur principia, falsò sic nūcuparetur; an potius e contra? en vides causam cur Aristot. connumerauerit inter naturales. Cæterum cum audis Melissum, vel aliquem ex antiquis posuisse vnum ens, non credas adeo ignauos fuisse, vt non viderent plura entia, sed quā Diuus Thomas tradidit doctrinā in Opus. opusculo de natura materie; Antiqui, inquit Diuus Thomas, credebant nō esse ens illud, quod dependebat ab alio, ponentes ergo omnia dependere a principio vel principijs dicebant esse vnum vel plura entia, quia secundum ipsos, tota ratio entis saluabatur in eo quod erat principium; non negasset tamen esse plura entia, licet dicerent esse non entia, quia credebāt ens etiam prædicare de non ente, vnde Arist. primo Phys. sic. reprehendit Platonem, qui dicebat ens prædicare de non ente. hinc colligere licet & recte, Aristot. recensuisse antiquorum opinionones; & etiam non recte agere, qui antiquos a rationibus Aristot. saluare conantur, cum siue loquantur de deo, siue de quo conque alio, non recte dicunt, cum ens asserant deinde dici de non ente. & ideo cum dicis Cur ergo ipsum a schola naturalium abiicit, cum statuat vnum ens immobile, sicut etiam Aristot. posuit materiam, subiectum immobile? Dico recte auctum fuisse, quia vt optime deducit Arist. 3. lib. de Physica auscultatione tex. 48. Qui motū omnino negat, is naturam destruit. vnde primo Physicorum lect. 2. expo. 6. dicebat Diuus Thomas, Suppositionem esse in scientia na-

turali motum esse. & 8 Phys. tex. primo dicit Arist. quod omnes, qui de natura loquuti sunt, inquirunt motum esse. ergo Melissus connumerandus erat inter Philosophos naturales. cum hoc tamē firmiter manet quod non naturalis, sed theologus erat.

CONTRADICTIONE NONA.

MAGNA est autem in tex. 13 de Physico auditu, Aristotelis aduersus Aristotelem repugnantia. ibi enim Accommodatissimum principium esse ait, ens multipliciter dici. sed oppositum possumus legere in eodem primo libro tex. 6. vbi ex Parmenidis Melissique sententia, ens vnū esse illudque immobile: petitio ergo eius quod est in principio, quomodo ergo accommodatissimum aduersus Antiquos principium ens multipliciter dici?

Solutio. An dicendum est, vt opinatus est Sueffanus, particulam diuisionem non ponere vtrunque, sed alterum tantum, ceu si Socratem dicamus sedere aut currere, non eundem simul currere, & sedere dicimus, sed alterum eorum illi inesse? cæterum vbi particula diuisionis? nulla certe in tex. reperitur. An dicendum est, vt dixit Auer. id quod est multipliciter dici notum esse per se? an & hæc extorta, dignaque risu est expositio? non enim manifestum forte erat apud Antiquos id quod est multipliciter dici. Dico ergo, aliter dissoluendo contradictionem, antiquos credidisse, omne ens dependens ab alio non esse ens: sed credebant illud esse accidens. vnde Arist. primo Physicorum tex. 25 dicit hoc latuisse Parmenidem: & ipsemet Aristot. primo Physicorum posuit Parmenidem posuisse vnum ens, & in eodem posuisse quatuor Elementa, quia siue ponerent plura principia, siue vnum, semper dicebant prædicare de pluribus, quia & de eo, quod dependebat a principio, vel principijs prædicabat. veruntamen, nō ens oē dependens dicebant, ea propter Aristot. prehendebat Platonem, non vns esse ali-

quid

quid concedentem, ut patet primo Physic. text. 10. & causa erroris Antiquorum fuit quia nesciebant distinguere inter dependere per modum accidentis, & dependere a principio. Accōmodatissimum ergo principium aduersus Antiquos, quod id, quod est multipliciter dicatur. vnde explōdenda est, Zimarae sententia, qui aduersus Scotistas asserit dictum Aristoteli, non intelligi de multiplicitate suppositorum, sed secundū multipliciter significatōnem: cum utroque modo dicatur ens multipliciter etiam secundum Antiquos.

CONTRADICTION DECIMA.

NEQṼA text. is de Physico auditu cōtradictione carere videtur, cum ibi Aristoteli infinitum in quantitate ponatur & cōfirmatur ibi a Diuo Thoma, & 3. Physicorum lib. 1. lect. 6. exposit. 4. glosatur autē hęc propositio ab ipso met Diuo Thoma prima parte Summę, quæst. 7. articulo primo & tertio, verum esse de infinito naturali, tale enim est in quantitate, atque primo in quantitate continua, vti colligitur ex Arist. 3. Physicorum text. primo, Infinitum (inquit) primo apparet in continuo. Sed hac stante glosa, contradictio in dictis Aristoteli. apparet, quia primo Physicorum text. 3. 6. asserit in naturalibus esse maximum & minimum. & primo de Anima text. 4. 1. dicitur Omnium naturā constantium esse terminum augmenti & decrementi. quomodo ergo intelligitur propositio Aristoteli de infinito naturali, si in naturalibus non est infinitum?

Solutio. Cosmimetra enim vnā, cum Cosmographis atque Astronomis pugnant omnibus armis, atque copiis ut destruerent infinitum, siquidem omnem eorum disciplinam & facultatem labefactat. refellitur ergo cauilli. An dicendum est, non repugnare quantitati infinitas? an potius hęc barbarici somnia? cum nihil ad id, quod nō

est, atque impossibile est esse, potentiam habeat. quapropter euitanda est Reuerendissime Presul, hęc philosophandi ratio, & ad quam Diuus Thomas tradidit doctrinam in quæstione disputatis quæstione. tertii de potentia, articulo 15. recurrendum est, vbi infinitum passionem quantitatis priuatiue offerit esse: quantitas enim ex sua ipsius natura, nata est habere terminum. quod si in diuisione terminum non habet, tunc ipsi ratione diuisionis, qua termino priuatur. Ceterum hac in parte litigiosi ac dialectici philosophi obiciunt. Qui fieri potest ut Infinitum sit passio quantitatis, si in prædicamentis dicit Aristoteli proprium quantitatis esse dici secundum æquale & inæquale? sed his concisim respondeamus, propterea quod mihi philosophandi incesit cupido, ab ineunte adolescentia; non litigandi, sed veri inueniendi causa. Quocirca dicamus eorum sententias veras esse: sed male argumentantur, cū in Prædicamentis intelligat Aristoteli de quantitatis proprietatibus positum; hęc auctores Diui Thomae de priuatiuis loquuntur. & nō decipiari, scito Aristotelis dictum in prædicamentis intelligendum esse de quantitate specificā, non de illa ut generis, ut scilicet quantitas est huius enim proprium est, ratio mensuræ, vti colligitur ex Diuo Thoma in Opusculis, Opusculo 52. & in quæstione disputatis quæst. 9. de potentia, articulo 5. Ad rem igitur redeuntes dicamus, etiam in naturalibus inueniri infinitum, sicut colligitur ex Diuo Thoma loco citato in Summa, & ex sexto Physicorum lib. 1. lect. 3. exposit. vltima, vbi dicit multa aliquid conuenire, si consideretur secundum suam naturam cōmunem, quod si consideretur ut contrarium ad talem materiā, prohibet nihil, ut illa eadem sibi repugnet, hinc motus augeri in velocitate infinitū videretur nihil, at bene, si ut talis motus consideretur, sic in proposito non inueniatur, quod cuiuslibet speciei quantitatis repugnet infinitum, quod tamen non repugnet ipsi ut quantitas est. vnde Diuus Thomas prima parte Summę quæstione 7. dicit quod & si infinitum non repugnat magnitudini, repugnat tamen cuiuslibet speciei illius. & scito etiam infinitum posse esse, etiam naturaliter loquendo, vti est dies & agor,

quemadmodum docuit Aristot. 3. Phy. Tex. 25. & si de tali infinito loquamur erit infinitum tale in quantitate positum. hinc colligere poteris rectum sensum illorum verborum Naturalem, scilicet, conuenire cum Geometra, in istis duabus propositionibus continuum est diuisibile in infinitum, & est augmentabile. dicunt quidam quod in priori, Naturalis concordat cum Geometra, at in posteriori propositione nequaquam. unde Dñs Thomas prima parte Summæ Theologiæ questio. 7. articulo 3. dixit, infinitum quod conuenit quantitati se tenet ex parte materiæ. per diuisionem autem totius acceditur ad materiam, iam partes se habent in ratione materiæ. per additionem autem acceditur ad totum, secundum quod se habet in ratione formæ; & ideo non inuenitur infinitum in additione magnitudinis, sed in diuisione tantum. Ceterum hac in reddenda causa, cur scilicet infinitum inueniatur in diuisione, & non in additione, videtur plurimum hallucinari Dñs Thomas, quia additio via est ad magnitudinem, & diuissio ad paruitatem. ergo non hæc ad materiam potentiamque, illa ad formam, atque ad esse, est via: quia si additio est via ad totum, quod habet rationem formæ, vt dixit Aristot. 2. Phy. tex. 3. 1. & 3. phys. tex. 66. hoc idem Dñs Thomas 3. Phy. lect. 10. expo. 7. & lect. 12. expositione prima, & in Summa Theologiæ loco citato, formaque cum det perfectionem non quidem simpliciter sed in esse vt dixit Dñs Thomas 4. sent. dist. 8. quæst. 1. prima articulo primo: ergo additio erit via ad esse, at in falsis hoc connumeratur, neque enim si aliquid monti adiicitur, aut homo augeat, ideo accretio ad esse montis, aut hominis est via. adde quod si additio ad esse est via, diminutio quoque erit vt colligitur ex Aristot. primo de Physico auditu lib. text. 63. ubi alia fieri diuisione, alia subtractione autumat. vt cum statuarius e lapide statu fecit; lapidis enim multas partes aufert, vt hominis figuram inducat. quomodo ergo diuissio non erit via ad esse? at qui ego de statuarius attuli exemplum, cum in sculptoria omni; dolandi arte conspiciatur? Vnguentarii quoque minuendo compositiones parant, & Medicus sæpe extenuando

hominem ad sanitatem ducit. Hæc sunt, quæ aduersus Dñum Thomam afferunt moderati Doctores, quæ dissoluendo dicamus, recte enim naturalis cum Geometra conuenit in illis duabus propositionibus, continuum scilicet esse diuisibile in infinitum, atque esse augmentabile, considerando naturas rerum in comuni, motus enim in velocitate augetur in infinitum ab Aristot. 6. Phy. at considerando naturas rerum applicatas ad materiam; sic non inconuenit quod discordet cum illo. ea propter prima ratio laborat in æquiuocatione, additio enim dupliciter accipi potest vno modo vt sit additio partis ad totum, & sic additio via est ad magnitudinem, & non ad esse nouum, sed ad esse totius, sicuti etiam Dñs Thomas dixit, Partes non habere esse distinctum a toto, nec cum generatur caro in toto acquiritur nouum esse substantiale distinctum a priori esse totius alicuius, vt ex multis resultat vno totum, sicut ex multis riuus fluxum resultat, & tunc additio riuus, ad riuum est ad esse quia ad fluxum est, & in isto sensu loquutus est Dñs Thomas. Exempla igitur de homine monteque intelligenda sunt de prima additione, & cum ex Aristot. dicitur subtractionem esse viam ad formam vide Dñum Thomam primo Phy. lect. 12. expo. 10. ubi dicit Aristot. exemplificasse in artificialibus, aut quia quodammodo artificialia sunt in genere substantiæ propter eorum materiā, vel propter opinionem antiquorum, qui si militer æstimabant naturalia & artificialia. non ergo ex propria ipsius sententia dictum illud accipiendum est; vel dicendum est quod agens naturale per accidens abiicit priuationem, accidit enim sibi. sic statuarius accidit sibi, quod, dum Mercurij statuum parat, hoc faciat subtrahendo, quia necesse est, quod contrarias dispositiones expellat: similiter & medicus vnguentariisque, noster autem sermo est de his, quæ sunt per se veræ: ergo sunt tam in scientia naturali, quam in Geometria propositiones illæ, quod bene notet Zimara, qui quandoque dixit alteram veram esse in scientia naturali tantum, imo neutra vera erit etiam Mathematicæ loquendo, si diuidatur quantitas secundum partes æquales, vt colligitur ex Dño Thoma primo Physicæ lect. 9.

expo. 6. & 3. Physi. lect. 10. expo. 7. & 2.
Caeli lect. 9. expo. 4.

CONTRADICTION XI.

PRABOCVPATVR lector in text.
24. libri primi de Physica auscultatio
ne, in confutatione illius Melissi con
sequentis, sic enim Melissus arguebat, Est
infinitum, ergo est immobile: sic autem est
arguit postea, propter quid, si est vnum,
est immobile? sicut enim & pars vna, cum
sit hæc aqua, mouetur in ipsa, quare nō &
omnis? postea, propter quid alteratio non
erit? hæc Arist. aduersus Melissum. at Phy
sice diuine quid agis? an non tibi cordi est
tua ipsius sententia Infinitum, si esset, fore
immobile? vti colligitur ex Tertio Physi.
lib. tex. 48. & 49. O lepidam & iocularem
Physicam diceret Melissus, dum me repræ
hensione dignum censet, tuam labefactas
sententiam. Quid vis aliud de tam tua fatua
insulsiatate dici? Desinat ergo loqui suis in
telis aranearum illaqueatus Aristoteles,
contra primæ Philosophiæ proceres; &
quam ipse primo Caeli tex. 3. tradidit do
ctrinam, memoriz suæ cōmendet, dum ibi
grauitatem infinitam, si esset, impossibile
de mouere, & non mouere. ergo recte in
iulit Melissus, Si est infinitum, ergo immo
bile.

— Solutio. An dicendus est (veluti dixit
Lucillus Philatheus) dolo arteque Aristote
les tegere veritatem, nosque arte sua disse
rendi; ludere lectores, atque in nugis co
gere tempus terere? & cū Petro Ramo,
Aristotelis Philosophiam nihil aliud asserte
re, nisi sophismata fatua inertiaque, fatuis
& inertibus sophismatibus aggregari? an
hos alioqui magnos prorsus, & excellen
tes homines hallucinatos esse credendum
est? Ammonius enim vir grauiſſimus elo
quentiſſimusque ita de Arist. in sua præsa
tione in Prædicamentis Aristotelis profa
tur: Aristotelis scribendi genus, vbique est
eloquutione exauctum (fugit enim Philoso
phus Rhetoricas exornationes, solum ex

placande, ac ueluti oculis subiiciende, rerū
naturæ intentus) sepe etiam compressum,
atque obscure disertum, non ex scribentis
natura, sed ipse data opera id egit, nam Lo
ca, Metheora, aliaque, dilucido stilo est
persequutus. ergo obscuritatem affectauit
vt legentes ingeniosiores, magisque ido
neos redderet, iis, quæ dicerentur, compo
sitis audiendis, vtque ignauos auditores ex
primordiis auerteret. hæc Ammonius. ergo
Aristoteli habende sunt gratiæ, nec nos sua
Philosophia deludit. Quamobrem dico
ego aliter dissoluendo contradictionem,
nam scientiæ secantur quemadmodum &
res; vti dixit Diuus Thomas in prohemio
suo, in libros de Gene. & Corrup. secundū
ergo quod res diuersimode considerantur
secundum diuersas rationes formales, sic
scientiæ diuersificantur. ergo infinitū mul
tipliciter considerari poterit, secundum
quod in ipso diuersas rationes animaduert
it, intellectus. & quia rationem principij
ipsi ab antiquis attributam esse vidit: hinc
etiam Arist. tractauit de ipso, vbi de prin
cipijs rerum naturalium agebat, ergo infi
nitum, de quo Aristoteles in primo Physi
corum libro agit, aliter consideratur quam
3. Phy. & primo Caeli, quia primo Physico
rum cōsideratur sub ratione principij; Ter
tio Phy. absolute, an scilicet sit in rerum na
tura; primo Caeli an sit aliquod corpus præ
ter quatuor elementa infinitum, vnde Di
uus Thomas primo Caeli lect. 9. expo. pri
ma dicit, quod tertio Phy. Aristoteles pro
bavit non esse infinitum, supponedo quod
non esset aliud corpus præter quatuor ele
menta. sed quia primo Caeli ostenderat ef
se aliud corpus simplex, & illud perfectū,
necesse fuit repetere tractationem de infi
nito. non ergo est inutilis traslatio de infi
nito toties repetita; non enim est repetitio
apud Aristotelem nisi utilis, vt dicit Cōmē
tator primo de Generatione & Corruptio
ne com. 38. & primo Caeli cōmento 33. &
3. Physi. cōmento. 48. & 49. Infinitum er
go diuersimode consideratum, diuersas ra
tiones habet. vt enim consideratur vt prin
cipium, ex quo omnia, necesse est quod al
teretur. vnde Aristoteles 4. Physi. tex. 62.
dicit latuisse Melissum plenum posse altera
ri. Melissus ergo ponens infinitum esse

principium, dicebat illud esse immobile, quia ignorabat alterationem. at Aristoteles attendens ad veram rationem principii dicit, non inconuenire infinitum, vt principium, ex quo cetera, alterari. at si ipsum consideremus in se, & absolute, vt consideratum fuit primo Cœli & 3. Physicis. sic erit immobile. Igitur Aristoteles non tegit veritatem; nec, quod ipse dixit de infinita gravitate, contra ipsum facit; quia, si esset, vtique impossibile esset & mouere, & non mouere: at si fuisset primum, impossibile etiam esset ipsam non alterari. non ergo est aliqua contradictio in dictis Aristotelis.

CONTRADICTION XII.

ARGVNT nonnulli Aristotelem Diuumque Thomam, vt potest sui immores. Hic enim in tex. 32. primi auscultatorii libri Anaximandrum, ait, posuisse principium, atque ab ipso contraria segregasse. huius certe extat oppositum 12. primæ Physiologiæ libro, lectio. 2. expositione 5. vbi contraria ex Anaximandri sententia in vno confuso præexistisse dicit. quomodo ergo ex Anaximandri sententia contraria segregasse dicit?

Solutio. An dicendum est (vt dixit Aueroydes) segregasse contraria a principio, quia posuit quoddam inter elementa medium aere quidem subtilius, igne vero densius; an & hoc stare non posse fatendum est, quia si est igne densius, aere vero subtilius, nonne ergo subest contrariis, densitati scilicet & subtilitati? hæc enim sunt contraria, vt dixit Aristo. primo Physicis. Tex. 32. Dicamus ergo Anaximandrum segregasse ab illo principio contrarietates elementares: cæterum non omnes segregabat contrarietates; quia generabat omnia densitate & raritate, vnde Aristoteles. Primo Physicis. dixit, quod ponentes vnum corpus, vel plura subiectum, generant omnia raritate & densitate, hæc enim sunt contraria. Quando ergo Diuus Thomas 12. Metaphysicis, ex Anaximandri sententia non segregat contraria, intelligit de contrariis raritate scilicet

& densitate; at cum primo Physicis. dicit segregare contraria, intelligit de contrarietate elementorum. vnde Aristoteles. 3. Physicis. tex. 44. dicit Sūt autem quidam, qui hoc faciunt infinitum (loquitur enim de medio inter elementa) sed non aerem aut aquam, ne cetera corrumpantur ab infinito, habent enim ad se inuicem contrarietatem: vt aer quidem frigidus est, aqua vero humida, ignis autem calidus; quorum si vnum esset infinitum, corrupta iam fuissent alia; hunc autem dicunt aliud esse id, ex quo hæc sunt; esse ergo, quod segregando contrarietates intelligebant de contrarietatibus elementorum.

CONTRADICTION XIII.

HACTENVS de Anaximandro: nunc de Anaxagora atque Empedocle discendum, in eodem enim tex. eiusdem primi libri asserit Anaxagoram, Empedoclem, & qui vnum, & multa principia statuit, ex ipsa congerie cetera segregare; vbi videtur segregationem Aristoteles dicere generationem de mente Anaxagoræ; sed oppositum est legere primo Metaphysicis. lect. 6. expositione prima, quo in loco ex Aristotelis sententia sic de Empedocle opinantis dicit, Generationem esse ex congregatione; & corruptionem ex segregatione. vnde Auer. Primo Physicis. credit congregationem ortum, & Segregationem interitum esse.

Solutio. An dicendum vt dixit Philotheus primo Physicis. consilio vigesimo septimo, Auer. deceptum fuisse, dum crederet congregationem ortum, & segregationem interitum; cum tecus apud Anaxagoram fiat, atque Empedoclem; nam ortus est rerum per segregationem; & eque apud Empedoclem discordia imperante segregabatur res; & segregatio rerum a sphaera erat generatio, atque ideo opinatur deceptum Auer. ob Democriti institutum, qui ortum rerum, congregationem atomorum dicebat. Cæterum non recte labefacta fuisse

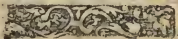
Auerrois opinionem dicamus; vtrumque enim congregationem, & segregationem modo ortum, modo interitum dici fatendum est, vti colligitur ex Diuo Thoma loco citato. Congregatio enim si est in chaos, dicitur corruptio; at e chaos segregare est generare, veluti, si partes mundi, mundus denique ipse si in chaos congregetur, interitus est mundi congregatio illa; at, si iterum segregentur partes, segregatio erit generatio, atque amicitia rerum in sphæro, mundi est interitus causa, lis autem generationis. Cæterum si congregationem iterum accipiamus rerum, non amplius quidem in chaos, sed extra, prout scilicet est congregatio paruum simularium, non vtique congregatio erit interitus, sed generatio: similiter, si segregationem non amplius quidem e chaos, vel sphæro sumamus, sed rerum extra chaos, sic dicitur corruptio interitusque rerum. diuersimode igitur considerata congregatione, & segregatione diuersa sortiuntur nomina. hinc varii sibi que contradicentes videntur doctores, ac interpretes Aristotelis.

CONTRADICTIONE XIII.

PHILOSOPHOS illos generationem alterationem vocare dicit Diuus Doctor primo Physic. lect. nona, expositione prima, qui posuerunt vnum principium materiale. at, qui plura statuunt in vno cōfuso, illos segregationem vel congregationem rerum generationem vocare. & inter hos connumeratur Anaxagoras a Diuo Thoma primo, Physic. lect. 8, expositione prima. sed oppositum lege primo de Generatione & Corruptione, & apud Diuum Thomam & apud Aristotelem, dicentes Anaxagoram propriam vocem ignorasse, cum alterationem generationem vocaret; ergo etiam statuentes plura principia, vti Anaxagoras, dicunt generationem rerum alterationem.

Soluitur. An dicendum, vti Auer. dixit se videtur primo Physic. conmentatione 33, Anaxagoram ibi nominatum non illum esse, apud quem generatio erat alteratio? An potius fatendum est Aristoteli hoc contradicere, cum vbi que sua in tota Physiologia de Anaxagora Clazomenio loquatur, ipsum insuper propriam vocem ignorasse, dum rerum generationem alterationem nūcupari cenleatur. Dicamus ergo aliter, exactior remque ac enucleatorem tradamus doctrinam. ponentes enim plura principia in vno confuso; itidem ponentes vnum principium materiale, omnes cōmuni nomine rerum generationem alterationem dicebant. cæterum hanc quidem ponentes vnum, principium materiale vocabant condensationem rarefactionemque; at ponentes plura principia, vocabant segregationem, commixtionemque. ergo nulla contradictio.

CONTRADICTIONE XV.

PERI QUÆ nunc sibi faciunt occasionem digladiandi cum Aristotele, eodē textu 37, primi de Physica auctoritate libri Segregationem rerum generationem seu fieri ipsarum non esse dicat: ibi enim ad aures Anaxagoræ sermo est, & nisi ita se haberet, sermo vtique quod est in principio peteret, arguit enim aduersus ipsum & dicit, Amplius si omnia insunt quidē huiusmodi, & non fiunt, sed segregatur cum insint: ecce quod distinguit inter segregationem & fieri rerum. sed oppositum lege eodēdem primo libro text. 32 & 33. vbi clare videre licet, Diuo declarante Thoma, fieri rerum segregationem congregationemque esse ex Anaxagora. quomodo igitur cum segregatur res a chaos non fiunt de mente Anaxagoræ? hæc enim in dubium vocant nonnulli.

Solutio. Segregationem & fieri rerum, item non fieri rerum dicamus de mente Anaxagoræ. Anaxagoras enim, teste Aristotele primo de Physico auditus, text. 33 putabat cōmūnem opinionem Physicorum vtram

esse, quod nihil sit ex eo, quod non est. propter hoc enim sic dicunt, erant simul omnia, & fieri huiusmodi statuerunt alterari. ne ergo Anaxagoras cogereatur dicere fieri aliquid ex eo, quod non est, ponebat omnia simul preexistere in chaos, ergo de mente Anaxagoræ nihil sit de nouo, segregare ergo non erat fieri de nouo, erat tamen fieri, sicuti adnotauit. Diuus Thomas primo Physicorum lect. 9. expositione 7, & eadē sectione expositione prima. sicut ergo inconcussa verba Aristotelis, nec sibi pugnantia dicit, sed consona, ut sui moris est.

CONTRADICTIONE XVI.

Amplius autem, si necesse est cuius partem contingit quantulumcūque esse secundum magnitudinem & paritatem & ipsum contingere (dico enim talium aliquam partem, in quam cum inlit diuiditur totum) hinc Aristoteles in text. 36 primi de Physico auditu libri: quo in loco, ut in ce clarius patet, vult si partes id quod diuiditur totum, quæ sunt in ipso, cum diuiditur, sunt indeterminatæ quantitatibus, & totum itidem erit indeterminatæ quantitatibus. Huius autem oppositum est legere primo Cæli text. 47. quo in loco quantitatem finitam iubet ab infinito amputari: ergo infinitum ex finitis constat; ergo si partes sunt determinatæ, adhuc totum indeterminatum erit.

Solutio. An dicendum est (vti dixit Philatheus primo Cæli cōsilio 49) de infinito, infinito, finita arripere licere, nō itē de corporibus simplicibus finitis licet detrahere, e quibus mundus cōstat & coagmentatus est. ob id ratio auctoris erat optime conclusa: si finita essent corpora simplicia, itidem ex his cōcretum. Sed illa solutio parui momenti est, & textum ibi Aristotelis labefactat, quippe qui. eō in loco nō de augmentato ex corporibus simplicibus corpore, sed de illis loquitur, vti patet recte inspicienti textū illū 47. dicit ergo aliter. Aristoteles enim more geometrico

procedit, quo infinitam petimus lineam, licet talis non datur, sic petit & ipse ab infinito auferri partes finitas determinatasque, licet illas non habeat: nō tamen asserit coagmentaturū esse ex finitis partibus determinatisque; primo autem Physici. ex propria loquitur sententia:

CONTRADICTIONE XVII.

Non possum, nec debeat abstrusa nō explanare: nam Aristotelica oratio in text. 41 primi de Physica Auscultatione libri ferē tota in dubium vocatur. ibi enim est Parmenidem calidum frigidumque posuisse principia; huius tamen extat oppositum primo Physici. text. 6. & vndecimo: quibus in totis asserit. Parmenidem posuisse vnum ens; illudque principium existimasse, quomodo ergo vnum posuit principium, si plura dicit?

Soluitur. Parmenides, & omnes ferē antiqui existimarunt illud esse ens propriū principiumque, quod a nullo dependeret; dependentia autem ab illo vocabāt nō entia, licet dicerent illa esse aliquid. & quia erat cōmune elogium apud omnes, quod ex nihilo nihil fieret, teste Aristotele, primo Physici. text. 33. vbi dicit. Anaxagoram sic opinatum fuisse de principis, quia sibi persuasit veram esse cōmunem Physicorum opinionem, quod nihil sit ex eo, quod non est; ergo non entia erāt ex aliquo. & quia ad illud, ex quo cetera erāt, maxime appropinquabant elementa, hinc fit quod a quibusdam præter illud dicebantur etiam elementa esse principium. Vel forte melius dicendum est; nam antiqui in duplici erāt differentia; quidam enim principium illud vocabant, quod omnia continebat; quidam verō magis, quæ cōmixta erāt in illis, vti dixit. Diuus Thomas primo Physicorum lect. octaua expositione prima. & ideo cū omnia esse in principio forte Parmenides magis vocabat calidū & frigidum cōmixtum, in principio magis principium, quam illud quod continebat illa; vel e contra,

tra, magis hoc quam illa, vtrumque tamen exornabat nomine principii. credo tamen proprie vocasse Principium, illud quod cōtinebat ista duo, & etiam alia: sed calidum & frigidū vocasse principia, quia erat id, si ne quod non fuisset segregatio a principio. Vnde Aristoteles primo Physii. tex. 41. dicit. omnes scilicet tam Physici, quam Theologi contraria principia faciunt, & dicentes quod vnum sit & immobile, vt patet de Parmenide. & hoc est quod dixit Diuus Thomas posuisse plura principia, secundū sensum: sensus enim percipiebat, quod, nisi fuissent contraria, cetera nō segregata fuissent a principio, illa ergo secundum sensum erāt principia. sed proprie Principium erat de mente Parmenidis id ex quo cetera, vel a quo cetera. Sed dices, qui fieri potest vt eomixta magis dicerentur principia, si Aristoteles dicit tertio Physii. tex. 30. & continere etiam ipsum omnia, gubernareque dicunt? Respondet Diuus Thomas 3 Physii. lect. 6. exposi. vltima hoc dictum fuisse ab illis, qui præter materiam non posuerūt alias causas agentes, vt posuit Anaxagoras intellectū, & Empedocles litem & amicitiam.

CONTRADICTION XVIII.

PRINCIPIA namque neque ex se, neque ex aliis, & ex ipsis omnia oportere auumat Diuus Thomas cum Aristotele primo Physii. tex. 42. & lect. 10. expositione secūda: huius tamen oppositum inuenimus apud Diuum Thomam in questionibus disputatis, questione tercia de potentia articulo 16. vbi formam habere principia determinata essendi docet Diuus Doctor.

Solutur. Formam habere principia determinata essendi posse intelligi dupliciter, dicimus; Aut enim sic, quia ex alio principio esse, & sic nullo modo forma principium habet; Aut, quia requirit determinatam materiam, ita vt si in tali materia reperitur nequaquam, æquiuoce dicitur, vt ad notat in Metaphysicis Reuerendus Magi-

ster meus Theodorus Masius, de similitate, quæ, nisi sit in naso, æquiuoce simitas dicitur. primo etenim modo principii reputat habere principia essendi, at secundo modo nequaquam. vnde Aristoteles 3 Physii. tex. 19. dicebat quod si actus nō est in eo, cuius est actus, inconueniens est: huius enim dicti 2 Cōtra genres assignat rationem Diuus Thomas cap. 81. quia inquit Proprius actus sit in propria materia. & primo Cœli lectione 3 expo vltima, dicit Actum proportionari perfectibili. & in hoc sensu intelligendus est Diuus Thomas in quæstio. disputata. loco citato, dum dicit formam habere principia essendi determinata. non enim quælibet forma in quælibet introducitur materia, sed materia talis determinat sibi talem formam.

CONTRADICTION XIX.

CONTRARIETATEM solum, in accidentibus esse reliquit Diuus Thomas primo Physicorum lectione v. n. decima expositione octaua. at oppositum lege primo Physii. lect. 10. expositione 2. quo in loco vna cū Aristotele, Omne quod fit ex contrario fieri censet: & primo Physii. tex. 50. dicit Aristoteles in vnoquoque genere contrarietatem vnā esse: & primo Physii. lect. v. decima expositione 13. dicit Diuus Thomas, Cōtraria omnia, quæ sunt in genere substantiæ, non differunt genere, sed se habent sicut prius & posterius.

Solutio. An dicendum est, vt dixit Simplicius, substantiam ex substantia fieri nequaquam? sicque materiam atque formam substantias non esse dicere. An certe censendum est principia substantiæ substantias esse? vt dixit Diuus Thomas in Opus. de formis elementaribus sub initio; & in Opusculo de natura materiæ, cap. 5. nominat formam substantialem, cum dicit Formam substantialem nō solum perficere materiā, sed etiam ipsam distinguere per partes: & milies alibi Aristoteli. & Diuus Thomas dixerunt Materiam & formam esse principia

essentialia: ergo substantialia, quia essentia non proprie in accidentibus reperitur, ut colligitur ex Diuo Thoma in Opus. de ente & essentia. Sed dices, an non habemus ex se primò metaph. lib. tex. 8. Materiam nec esse quid, nec quatum, nec quale, nec aliquid aliorum? ergo non est substantia, cui obiectione facere satis crediderim, si Aristotelem dixerò materiam negare esse substantiam a se. At repugnat nihil, quòd sit substantia; at non est tamen illa prædicamentalis, de qua Aristot. ibi loquitur. Vnde Magister meus semper Reuerendus, cui debeo veluti patri meo quantum possum, sic declarabat dictum Aristot. in prædicamentis. Nulla substantia est nisi composita, nullum ens nisi compositum. vnde Aristoteles in prædicamentis non cuiuslibet substantiæ proprium inquirat, sed illius, quæ composita dicitur; materia non est composita, quia materiam non est materia, sicut dixit Diuus Thomas in Opusculo de natura materiæ cap. primo: negat ergo Aristot. materiam esse substantiam compositam, vel esse aliquid aliorum. Non ergo simpliciter dicit ipsam non esse substantiam, quia & ipse diceret esse substantiam in potentia a se, & non esse substantiam compositam nisi in potentia. Cæterum ad huc virges, si substantia ex substantia fit; nonne prius substantia erit, antequam generetur? & iterum, si ex contrario fit, quomodo ex substantia? sed crede michi, hæc enim sunt technæ & doli sophistarum. Ea propter ad omnia sigillatim resistendum; genitum enim prius non erat antequam generetur: ergo nec substantia, quæ fit, prius est, antequam fiat; incoeueniens enim est, quòd substantia, quæ fit, sit antequam fiat. at nullum incoeueniens est, si substantia aliqua sit, prius illa, quæ fit. & hæc de prima dubitaculo. de secundo vero reliquum est disceptare: hæc. n. negotium facessit, exhibetque occasionem interpretibus disceptandi. Aphrodisæus enim Alexander una cum Philopono, dicunt substantias gigni ex contrario, quia primæ gignuntur substantiæ, & his contrarium esse secundum suas qualitates, ut in elementis contrariæ qualitates: ambo errant pace sua, & hæc est ratio; Quod interit, in suum contrarium interit, Substantiæ corrumpuntur, igitur in suum contrarium; at illud qualitates esse non

potest, quia labentibus primis substantiis impossibile est aliquid aliorum esse, ut dictum est in Prædicamentis cap. de substantia. ergo qualitates non remanent in substantiarum corruptione. Verum ergo concludentes elogiū, dicamus, substantias fieri ex contrario priuati, & non positiue; fit enim ex substantia materia scilicet & forma, fit ex contrario priuatione scilicet; ergo utrumque; verum est & substantiæ fieri ex substantia, exque contrariis: priuatio enim est principium fiendi, sed non essendi, ut dixit Diuus Thomas in questio. disput. questio ne 3 de potentia, articulo primo. fit ergo substantia ex non substantia; cæterum non est substantia ex non substantia. ad propositam ergo contradictionem dico contraria aliter atque aliter considerata fuisse ab Antiquis, & aliter ab Aristotele, ut dixit Diuus Thomas in questio. disput. questione tertia De potentia articulo sexto: contrarium enim alterum, secundum antiquos, non erat imperfectius altero. at Aristoteles dixit alterum semper esse cum priuatione alterius. præterea existimabant, contraria prima quasdam esse naturas diuersas. at Aristoteles dixit Priuationem esse non ens per se, uti colligebat Diuus Thomas primo Physicorum lectione 15 expositione 2: Priuatio, inquit, est penitus non ens, & in De ente & essentia dicit Priuationes non habere essentiam. hoc idem in Opusculo de natura materiæ cap. 4. & Aristot. hoc idem primo Physic. tex. 75. habitus autem & priuatio est prima contrarietas, quæ in omnibus contrariis saluatur, ut dicit Diuus Thomas 3 Phys. lectione prima, expositione quinta, hoc idem primo Physicorum lectione 13 expositione 4, & millies primo Cæli ac alibi. contrarietas ergo proprie accepta sola inuenitur in accidentibus, & hæc est differentia secundum formam, uti colligitur ex primo Cæli lectione octaua, expositione 8; at communis contrarietas, quæ est secundum habitum & priuationem, in omnibus generibus inuenitur, & sic Diuus Thomas dixit in substantia esse contrarietatem, ac substantiam fieri ex contrario, quod non intelligas velim, uti antiqui intellexerunt, fieri scilicet ex contrario positiue, sed priuatiue intelligendum est.

CONTRADICTION XX.

ATEM quosdam posuisse principia dicit Aristoteles primo Phys. libro, tex. 14. eo quod minime respectu aliorum differentias sensibiles haberet, atque hunc sequitur aqua: sed oppositum legitur de Gen. & Corruptione tex. 23. ubi sic dicit; Sed tamen simpliciter quattuor existentia, unus unumquodque est. Terra enim sicci magis, quia frigidi; Aqua autem frigidi magis, quam humidis; Aer autem humidis magis, quam calidis; Ignis autem calidis, magis quam sicci. Ergo non videntur aer & aqua minime aliorum habere differentias sensibiles; quia sicuti in igne in summo gradu una dominatur qualitas, sic etiam in aere ac aqua idem dominatur.

Soluitur. An dicendum est uti dixit excellentissimus Dominus Hieronimus Capadocensis lib. secundo de subtilitate rerum, Quia elementa ex aquo propria natura frigidissima esse; an potius aliter dicendum, cum nullam pro sua opinione astuenda rationem vim habentem adduxerit? Ignis enim ex sua natura calidus est; atque & si calor à corporibus celestibus sit (uti dixit Aristoteles 2. coeli lib. tex. 42) aere illorum motione fricato, non tamen inferre licet, igitur elementa sunt suapte naturae frigidissima: si enim suapte naturae rigent frigescuntque, ergo non motu Caeli distrahente incalescit. quis enim est qui possit hominem non risibilem facere? risibilis enim cum suapte natura homo sit, talis non esse efficit non potest; ergo nec, si elementa talia sunt suapte naturae, poterunt incallescere. Amplius ab Aristotele testatum est loco citato, Lumen esse ab altis: ergo inferre liceret, igitur ignis non est suapte naturae lucidus. An dicendum est, uti dixit Thomas de Garbo in sua Summa de elementis, tractatu primo quæstione secunda, Aquam frigidiorē terrā, an potius & hoc rationi contradicere fatendum est? non enim possemus causam assignare, cur scilicet ex hac materia generetur hoc, & non illud: veluti cur generatur ex hac materia terra & non aqua; quia quanto unumquodque a Caelo distat, frigidius euadit, ut dixit Diuus Thomas 2. de Gen. & Corruptione lect. tertia, ex

positione vltima. Et ergo ex hoc quod terra maxime à Caelo distat, inferre possumus, ergo est frigidissima. quod si aqua esset frigidior terra, non possemus reddere rationē huius tantæ frigiditatis. Quapropter primo Caeli, sectione 4. expositione secunda asserit Diuus Thomas terram non moueri, nisi secundum partes, quia omnium remotissimā est à Caelo, ergo frigidissima secundum ipsum. Sed dicis; nonne secundo Caeli sectione 4. expositione sexta dixit Diuus Thomas aquam frigidissimam? ergo in summo gradu aqua est frigidior; ergo frigidior terra. Sed hūc dubitacioni facit satis Diuus Thomas in Opus, dyp. 3. 2. quo in loco dicit; Quomodo autem aqua primo dicatur frigida, terra autem non, licet ex maiori causetur frigiditate, patet in 2. de Generatione. Intecum loquitur autem de Gen. & Corruptione loco citato dicit, quod cum in unoquoque elemento duæ sint qualitates, altera ipsarum dominatur magis frigiditas, quam humiditas; in aere magis caliditas, quam humiditas, ergo cum dicit Diuus Thomas, quod aqua est frigidissima, intelligit respectu humiditatis, quæ est in ipsa. Hinc explodendam iudicamus Zimarae sententiā; quippe qui in contradictionibus super primo Physicorum, contradictione 23, asserit frigiditatem in summo reperiri tam in aqua, quam in terra; aquæ tamen principalius competere, quæ terræ, hoc enim falsum, & indignum tam præclarissimo ingenio. Dicat mihi, nonne illud est primo & simpliciter tale, quod habet effectum causæ simpliciter? at terra est huiusmodi, quia frigiditas causatur à distantia ab orbe; ergo maxima frigiditas a maxima distantia; et maxima distantia est illa, quæ est inter cælum & centrum; ergo maxima frigiditas in centro; ergo existens in centro, suapte natura est frigida, ergo simpliciter; & confirmatur ex tua ipsius sententiā: dicis enim, quod aqua est frigidior quoad posse, quia plus potest infrigidare aqua, quam terra; terra autem frigidissima dicitur, quia frigiditas terræ non est admixta caliditati; ergo ista erit simpliciter frigida, quia minus admixta; ergo etiam quoad posse, quia unumquodque agit, in quantum est actu, ergo maxime in actu actiuisimum erit, ergo terra maxime frigida.

quo ad posse, quia illud est maxime in actu, quod habet actum impermixtum; terra per te habet actum impermixtum; igitur maxime agit. ergo, etiam quo ad posse, frigidissima omnium erit terra. Dicamus ergo dissolvendo contradictionem; Aerem & aquam minime omnium habere qualitates sensibiles; quia Caliditas, quæ est maxime activa, reperitur in igne; frigiditas, maxime passiva, reperitur in terra. ergo media elementa, & si habent alteram qualitatum in summo, minime tamen aliorum habent qualitates sensibiles. non enim Caliditas, quæ in aere reperitur, est adeo activa, sicut in igne; nec frigiditas in aqua, adeo passiva, sicut in terra. & iste est sensus germanus ipsius Aristotelis,

CONTRADICTION. XXI.

IN eodem, textu 54 est Aristotelis adversum Aristotelem vox & oratio, adeo clara, ut nota negligentia non caruerit SUMMI Philosophorum Aristoteles. quos enim absque contrarietate inter ipsa, elementa posuisse vidit, eos laudat ad cælosque usque extollit. Cæterum contra hos eosdem, ipsum vide tertio de Physica auscultatione libro, tex. 47, quo in loco illos diris afficit contumeliis, eorumque positionem arguit. quomodo ergo, o præclarissime Philosophorum, illos nunc laudas? sic enim dicit primo Physicorum libro, iccirco non sine ratione agunt, qui subiectum ipsum aliud ab his faciunt. & 3 Physicorum. sic At vero neque potest infinitum corpus unum ac simplex esse, aut simpliciter; aut, ut quidam inquirunt, id quod est præter elementa, ex quo hæc generantur.

Solutio. Anaximander enim teste Divi Thomæ primo Physicorum lectione octava, ex positione prima, posuit unum principium: sed magis vocabat principium extracta ab ipso. contra ergo ipsum, huiusque opinionis sectatores arguitur, quia ex se est impossibile; cum etiam, quia ponit aliquod prin-

cipium elementare præter quatuor elementa, ut dicit ibi Divus Thomas lectione octava, ex positione ultima. Non ergo reprehendit illos, quia posuerint illud esse absque contrariis. nulla ergo contradictio. vel forte primo Physicorum loquitur comparanter, quæ nam, scilicet, istarum opinionum, sit altera absurdior, & laudat hanc velut minus absurdam.

CONTRADICTION. XXII.

EST insuper alia contradictio in dictis Divi Thomæ primo Physicorum lectione 12, ex positione octava; quo in loco, ratione probare requiri subiectum in factione naturali, minus esse Metaphysice statum reliquit. huius tamen oppositum inuenimus septimo Metaphysicorum lectione secunda, ex positione 5: ubi materię inuestigationem ad naturalem præcipue attinere dicit. Quomodo ergo Metaphysicus rationem probat materiam subiecti in factione naturali?

Solutio. An dicendum est easdem esse demonstrationes in Naturali ac prima Philosophia, quippe quæ ambæ motu utuntur? An forte dicendum est hoc falsum esse, quia prima Philosophia nullas haberet demonstrationes, nullas conclusiones proprias? Item Divus Thomas adversatur, qui primo Physicorum, primam Philosophiam demonstrare ait per causam formalem, finalem, & efficientem. Item diffinitiones diuersæ sunt a diuerso modo abstrahendi a materia. diffinitiones sunt medium in demonstratione, ut dicit Divus Thomas prima parte Theologiæ, quæstio. 3, articulo 5. ergo alia & alia diffinitio erit in Naturali philosophia, & alia in Metaphysica, ergo alia demonstratio; item alia est ratio formalis obiecti primæ philosophiæ & alia naturalis. igitur alia & alia demonstratio. An dicendum est (sicuti dixit Casertanus) libros

Phy.

Physicorum esse metaphysicales? & sic cū dicit Philosophus 7 Metaphy. ad naturalē pertinere precipue inuestigationem materiz, accepisse Naturalem pro Metaphysico: nam Philosophia naturalis, prima Philosophia quandoque dicitur; nec ab ipsa distinguitur, vt colligitur ex Diuo Thoma primo ethic. lect. prima, expositione prima, vbi sic dicit Ad naturalem Philosophiam pertinet considerare ordinem rerum, quem ratio humana considerat. sed nō facit, ita qđ sub naturali philosophia cōprehendamus etiam Metaphysicam. Ecce ergo quod Metaphysica dicitur naturalis Philosophia. itē a Physic. lectione vndecima, expositione tertia, dicit Metaphysicum negotiari circa mobilia. Caterum nec ista responsio satisfacit, & in se falsum includit. primo quidem, quia primo Physic. loco citato, dicit quod naturalis potest probare inductiones; sed ratione, est metaphysici: & dicit Aristotelem hoc fecisse in primo libro de Physica auscultatione. ibi enim nō ratione, sed inductione hoc manifestum reliquit, ergo Metaphysicales, libros Physicos non debemus iudicare: aliter enim egisset ibi Aristoteles, ratione, & non inductione. Sed dicēs, primo Physicorum tex. primo, dixit Aristoteles inuestiganda esse principia rerum naturalium. res autem naturales sunt substantia; de his enim est, quę a nobis fieri nequeunt, vt dixit Comentator primo Physic. hoc idem Diuus Thomas primo Ethicorum lec. prima, expositione prima: vbi dicit: Ad naturalem Philosophiam pertinet considerare ordinem rerum, quem ratio humana considerat, sed non facit ergo principia substantię quærūtur in Physica; ergo hæc consideratio est substantię, vt substantia est. consequentia manifesta est; quia, si non valet hæc, non valebit etiam illa, quę probant Aristoteles substantiam considerare in prima Philosophia lib. 1. 2. tex. primo: ibi enim sic habet: De substantia theoria est, quia principia substantiarum quæruntur; ergo etiam si in Physica est speculatio de principiis substantię, ergo de substantia theoria erit in Physica, ergo Physica est pars Metaphysicę, quia Metaphysica versatur circa subiectum, quod est substantia, vt bene dixit Diuus Thomas primo Po-

steriorum lectione secunda, expōs. prima; & septimo primę Philosophię libro, lectione prima, expositione quinta dicit Diuus Thomas Metaphysicus determinando de substantia, de omnibus aliis notitiam facit. Sed his satis faciendo dicamus, omnino falsissimum esse Physicorum libros esse metaphysicales, quod satis apertissime colligi potest ex Aristotele primo Physic. tex. primo: quo in loco, cum dixisset nos tunc scire cum causis cognoscimus, scimusque ad elementa vsque resolvere, insert, Merito igitur si velimus scire naturalia, ab ipsorum principiis exordium, ergo prohemium est de naturalibus: ergo non possumus scire naturalia absque cognitione eorum, quę tractantur in Physicis; at si Physici libri sunt metaphysicales, ergo possemus scire naturalia absque principiorum cognitione. hæc contra Aristotelem primo Physic. cōsequētia manifesta ex eo, relinquitur: quia (teste Diuo Thoma primo contra Gentes cap. 5) Metaphysica, quę est circa diuina; inter Philosophię partes vltima remanet addiscenda. ergo cognitio eorum, quę pertractantur in Physica, esset post cognitionē rerum naturalium; & sic res naturales sciremus ignoratis ipsarum principiis. Dico ergo quod naturalis considerat substantiam mobilem. nec est sensus, vt existimauit Casertanus, quod naturalis consideret solum de mobilitate in substantia; sed, simul speculando de substantia, illam sub ratione mobilitatis considerat: veluti si quis consideraret album, non solum albedinem, quę album, album est, sed simul subiectum. Non negamus ergo naturalem agere de substantia: dicimus tamen quod alio, atque alio modo consideratur a naturali, & a Metaphysico, sicuti in Bononiensi gymnasio docebat Pręceptor meus Theodorus Masius etiam corā ipso Casertano; hos enim duos præclarissimos viros audiui de hac re serio disputare; & insuper pręceptorem meum nō paruus, iudicio astantium, tulisse triumphos. Metaphysicus enim cōtemplatur substantiam mobilem, in quantum est differentia entis; ens enim, vt ens est, diuiditur in substantiam & accidens, vt colligitur ex primo Physic. tex. 1. 2: substantia autem diuiditur in mobilem aut immobilem. cum autē

Metaphysicus consideret ens, & ea, quæ eõ sequuntur ens, inquantum ens, ut patet 3. Phys. lectione 6. expositione prima. hoc idem primo Posteriorum, lectione 20. expositione vltima. ergo etiam debet considerare substantiam mobilem; sed aliter, quam naturalis. naturalis enim (ut dixi) considerat substantiam & mobilitatem ipsam, ut stant sub ista ratione mobilitatis. at Metaphysicus ut sit sub ista ratione entis. unde octavo lib. de Physico auditu, lect. 5. expositione secunda, dicebat Metaphysicum uti motu, & considerare de primis principiis. & ii. lib. primæ Philosophiæ cap. 3 dicebat Aristoteles, Physicam Mathematicamque esse primæ sapientie partes. Vterque ergo substantiam mobilem considerat. cæterum Metaphysicus quatenus est differentia entis, Physicus autem prout est mobilis. Sed videtur; Si Metaphysicus considerat ens in quantum ens, & consequentia ens in quantum ens; quomodo ergo considerabit de materia, quæ non consequitur ens in quantum ens; multa enim sunt entia, quæ materia caret, ut patet 2. contra Gen. cap. 5. De substantiis intellectualibus: ergo considerare materiam non pertinet ad Metaphysicum. Præterea dicit Diuus Thomas in suo exordio in Metaphysicam Aristotelis Metaphysica est tota de his, quæ sunt separata a materia secundum esse & rationem; sed illa sola non dicuntur esse separata, sed etiam illa, quæ sine materia esse possunt. videtur ergo quod tota contemplatio Metaphysici sit de abstractis per essentiam, & de abstractis per indifferentiam a materia; ergo contemplatio Metaphysici non se extendit ad materiam usque inclusivæ. Sed adhuc maior insurgit difficultas. Ens non est genus, ut dicit Diuus Thomas in Opusculis, opusculo 48. tractatu secundo, cap. primo; si ergo non est genus, quomodo habet differentias? quomodo ergo Metaphysicus in hoc differt à Physico, quia is substantiam mobilem ut mobilis, illa ut differentia entis considerat? he sunt difficultates abstractæ penitus inexplicabiles; quæ totam Diui Thomæ doctrinam labefactare videntur. Cæterum hisce satisfecit ipsemet Diuus Thomas; primoque ad primam 2. contra gentes cap. 5. 4. ubi dicit, Materia

& forma dividunt substantiam materialem potentia autem & actus dividunt ens commune ergo quia metaphysici est considerare ens ut ens, debet etiam considerare substantiam, & per consequens materiam & formam: materia enim & forma sunt substantiæ, quia substantia ex substantia est, ut Diuus Thomas in Opusculis opusculo de formis elementaribus, questione 3. articulo quarto; & ideo dico quod, & si materia non consequatur ens in quantum ens, debet tamen considerari a Metaphysico, quia absque illa substantiam mobilem ignoraret. scientia enim est ei causis, ut colligitur primo Poster. & prim. Physicorum. Et cum dicis Metaphysicus suam extendit contemplationem ad materiam usque exclusivæ, dico sic dictum fuisse à Diuvo Thomæ, quia Metaphysicus non considerat absolutam materiam, sed in ordine ad substantiam compositam; & ideo dicit Diuus Thomas Metaphysicum considerare abstracta per essentiam, & illa, quæ dicuntur per indifferentiam abstracta; quia hæc sola considerat absolute, cætera autem, ut hæc sciat. Ad secundam autem dico, quod sicut genus ad hanc vel contrahitur speciem per suas differentias, veluti animal per rationale contrahitur ad speciem hominis, & per irrationale ad speciem Leonis; sic per quandam similitudinem ens dicitur habere differentias, quæ sunt diversi modi essendi ipsius, quibus contrahitur ad substantiam, & accidens ad substantiam mobilem & immobilem. unde, cum dicimus Metaphysicum considerare substantiam mobilem, ut est differentia entis, nolumus dicere ens proprie habere differentias, sed habere diversos modos essendi, quibus contrahitur. unde in opus. 48 loco citato dicebat Diuus Thomas Ens non contrahitur per differentias sed per diversos modos essendi. Ad propositam ergo contradictionem redeuntis dico ad naturalem pertinet investigatione materie: sed ista investigatio vel est per rationem, vel per inductionem, vel analogiam; materia enim, teste Aristotele, primo Phys. analogia cognoscitur & 7. metaph. lectione 2. expositione 7. dicit Diuus Thomas, materiam cognosci per quandam similitudinem proportionis primo modo ad natu-

Naturalis non pertinet, sed secundo modo: & sic nulla contradictio. Et hoc est, quod dixit primo de Anima, lect. 2, expositione 6, materiam a nullo considerari, nisi à solo Naturali eodem scilicet modo, & eadem ratione.

ret, qui suapte natura materiam proportionate cognosci statuit, & non esse alium statum cognoscendæ materiæ; quia quicquid cognoscitur, forma cognoscitur: at, cum dicit materiam esse ens per se, intelligit sic nominatam fuisse ab Antiquis; Platonis prædecessoribus, uti autem, cum supponit, nonnullis bonis opinionibus.

CONTRADICTIONE XXIII.

ANTIQUOS materiam secundum se esse, non ens, dixisse ait Divus Thomas primo Physicorum lectione 5 expositione prima: huius tamen extat oppositum: ut septimo Metaphysices, lectione prima, expositione 5, ubi dicit, secundum Antiquos materiam solam fuisse ens. hoc idem primo Physicorum, lectione prima, expositione tertia: & confirmatur ab Aristotele. a Phys. tex. 7 ubi dicit, natura autem substantiaque eorum, quæ sunt natura id, quibusdā esse videtur, quod primum cuiuslibet inest in forme per se.

Solutio. Aristoteles materiam diversis nominibus nominavit. Primo enim de Gen. & Corrupt. textu 21, ipsam esse non ens dixit; quandoque ens, ut patet primo Physicorum; quandoque elementum. Cæterum de mente Aristotele materia est ens per se, & non ens per accidens, ut optime declaravit Divus Thomas primo de Gen. & Corruptione, lectione 9, expositione ultima. His ergo adductis statuerem Aristotelem primo Physicorum loquutum fuisse de mente Platonis, qui distinxit nequaquā formam à privatione; & sic secundum ipsum erat proprie non ens per se sed deinceps, ubi hanc agnoueris, asseuerabis eam esse ens per se, naturaque sua capto difficile, nec nisi ad alteram cognitionem, cognosci. Scotus tamē suapte natura cognosci posse, & à distinctione, secūdi, fatetur; quia res est & actu atque habet essentiam, verum non cognosci in statu isto vitæ, quando intellectus nihil percipit sine sensu. ideoque omnem difficultatem noscendæ materiæ ex imbecillitate nostri intellectus ponit. Hæc Aristoteles ride-

CONTRADICTIONE XXIII.

CATERVM nec textus 79 primi de Physica auscultatione libri contradictione carere videtur. ibi enim, Antiquos confessos esse aliquid ex eo, quod non est, dicit: cuius tamen extat oppositum eodem in primo Physic. tex. 33. quo in loco decretum fuisse veterum Physiologiæ, Ex nihilo nihil fieri, autumat. quomodo ergo antiqui confessi sunt aliquid fieri ex eo quod non est?

Solutio. Loquitur primo Physicorum tex. 79. de Platone, reliquisque antiquis, qui inter materiam privationemque nullū posuerunt discrimen. cum autem privatio sit non ens, & ad ipsorum aures ens prædicetur etiam de non ente, dixerunt quandoque aliquid fieri ex non ente, quandoque ex ente; quia quod sit ex non ente sit etiam ex ente, quia ens prædicatur de non ente, uti adnotauimus in contradictionibus superioribus ad antiquorum mentem.

CONTRADICTIONE XXV.

HOC etiam primo Physicorum lectione 5, expositione secunda discrimen ponit inter materiam privationemque; ut illam per accidens dixerit esse non ens, istam per se. ergo discrimen videtur ponere inter materiam privationemque. Cæterum oppositum lege prima parte Summæ Theologiæ, questione tertia, articulo

quinto, ubi nullam differentiam reperiri extra ens dixit. quomodo ergo, si materia est per se ens, & per accidens non ens, & privatio sit per se non ens, poterit ponere discrimen inter materiam & privationem?

Solutio. Differentiam non esse inter aliqua duo possumus intelligere dupliciter. Vno modo quod differentia illa sit po-

sitiua, Alio modo quod sit privatiua: nulla autem differentia positiua est inter ens, & non ens: & sic loquutus est prima parte, cum negauit esse differentiam extra genus entis. alio modo non inconuenit quod detur differentia priuatiua: & sic loquitur primo Physicorum.

IOANNIS PAVLI

DONATI CARMELITAE

SOLVTIONES CONTRA-

DICTIONVM IN DICTIS

ARISTOTELIS,

Et Diui Thomæ Aquinatis liber secundus.

IN SECVNDVM PHYSICORVM

CONTRADICTIONE PRIMÆ.

T si non
defutura
est saepe
octauo
discreten-
di; vtrū
natura,
anima;
que disse-
rant; ta-
men a-
priorum
hanc lo-

cum semper existimari, habet enim Aristotel. in hoc primo contextu, animalia habere in seipsis principium motus augmenti & decrementi, unde ex verbis ibi ab Aristot. allatis patet Augmentum atque Decrementum ab ipsa esse natura: huius tamen oppositum est legere, a de anima tex. 40. & deinceps per alios contextus, ubi probat animam esse causam augmenti; & decrementi, cuius oppositum asserbat Empedocles.

Solutio. De hac re etiam, atque etiam diligenter pertractandum est, non modo quoddam Graeci (quorum princeps in hoc interpretandi genere, est Alexander Aphrodisaeus) inter animam, & naturam, inter se volunt, verum etiam quia Aristot. varius se sibi non constans videtur. nam tertio de anima textu decimo septimo, implicite suis in verbis dixit, Animam esse naturam quandam; ibi enim volens ostendere intellectum agentem necessarium esse, dicit In omni natura est unum, quod est veluti materia, alterum quod eandem subiit rationem, quam ars, ad ea quae sunt in arte, efficiendo scilicet omnia. videtur ergo ibi Aristot. vocare animam naturam, nullumque discrimen ponere inter illas, & forte propter istam inconstantiam Aristot. Cardanus nostra tempestate vir doctissimus, in suo de Subtilitate rerum lib. dixit, lapides augeri, & etiam plura inanimata. & sic dicere possemus, augmentum fieri ab anima in animatis, at in carentibus animis, sit a natura. Ceterum Cardanus, si ani-

ma, sunt tamen motores proprii aliquorum corporum determinatorum. Physici ergo erit de illis substantiis separatis considerare, quæ uniuntur corpori ut formæ, & considerare illas quidditatiue, ut dixi, nam aliter est dicendum de cognitione principiorum quidditatiua, & aliter de principiatis, atque causatis. Principia enim non ex aliis cognoscuntur principiis, cum non sint ex aliis, sed omnia alia ex ipsis. vnde tunc illa cognoscimus quidditatiue, cum cognoscimus illa esse principia horum effectuum, & quod isti effectus non possunt esse, nisi ab illis. Sed naturalis considerat hominem, atque cælum quidditatiue, ergo etiam quidditatiue cognoscit principia hominis, atque cæli: consequentia valet, quia tunc arbitramur scire cum causas cognoscimus, & scimus resolvere usque ad elementa ex Aristot. primo Phys. tex. primo. ergo nisi naturalis consideraret intellectum quidditatiue, non posset scire quidditatiue hominem. Sed statim contra istam conclusionem instaret aliquis ex Arist. primo de partibus animalium cap. primo, quo in loco dicit, quod si de omni animi, ergo de intellectu; ergo nulla erit alia scientia præter Philosoph. naturalem, ad eandem enim scientiam pertinet intelligibile & intellectus, & sic vane essent alie scientie. Sed huic dubitationi satisfaciebat Reuerendus præceptor meus Theodorus Masius, quod per animam quandoque Aristot. intelligit totum genus abstractorum, & sic in proposito Aristot. dicit quod si Philosophus naturalis consideraret de omni anima, id est tam de illa, quæ est actus corporis organici potentia vitæ habentis, quam de illa, quæ non est actus, sed motor, ut sunt substantie separate, quod naturalis Philosophia sola esset scientia, & Aristot. (ut dixi) soluit ibi istam questionem probabiliter. Dicamus ergo dissoluendo, quod natura non vno dicitur modo, sed dupliciter, ut colligitur ex Aristot. primo de partibus animalium cap. primo. Bisariam, inquit, naturam intelligimus, ut altera pro materia sit, altera pro substantia; quæ quidem, & ut mouens, & ut finis est. natura ergo, accipitur & pro principio passiuo, & pro

principio actiuo, hanc etiam doctrinam tradidit Diuus Thomas primo Cæli lectione tertia, expositione secunda. cum autem augmentum & decrementum ex Aristot. sit solum in habentibus animam, recte dixit quod augmentum & decrementum non est a natura, illa scilicet passiuæ, quæ in omnibus est; sed est ab anima, quæ & si natura est, non est tamen illa, de qua ipse loquitur. & sic nulla est contradictio in dictis Aristot.

CONTRADICTIONE SECUNDA

ARISTOTELES veri professor, & nulli mortalium addictus, fregit omnem tripodem, & cuiuscunque contempsit auctoritatem. Cur ergo mirum erit si & ego, virum doctum, ac in omni scientiarum genere peritissimum, ad contradictionem ducam? habet enim Diuus Thomas secundo Phys. lect. prima expositione secunda, Naturam esse principium motus compositorum, sed non primo: vnde quod animal moueatur deorsum, non est ex natura animalis, in quantum est animal, sed est ex prædominio elementæ dominantis in ipso. sed oppositum legitur eodem secundum Physicorum lib. lect. prima expositione prima, ubi una cum Aristot. dicebat, animalia natura moueri: & ex hoc colligebat naturam esse principium motus, & quietis, primo & per se, videtur ergo quod natura moueat animalia primo & per se.

Solutio. An dicendum est animalia non esse corpora naturalia, ut dixisse videtur Aristot. 7. Metaph. tex. 5, quo in loco dicit, substantia videtur manifestissime existere in corporibus, quare Animalia, & Plantæ, & eorum partes substantias esse dicimus, ac naturalia corpora, ut igne aquam, & terram, cæterorumque singula, quibus verbis videtur coniungere animalia a naturalibus corporibus. Potuit tamen Aristot. colligere naturæ diffinitionem ex illis, quia mouentur ab anima intrinsece, & etiam a natura secundario. Cæterum

& hæc solutio contradicit Aristot. 2. Phys. tex. primo, quo in loco discriminat naturalia, ab artificialibus, per habere principium internum, & non habere: & connumerat plantas, & animalia, partesque ipsorum: & principium illud vocauit naturam. vnde 7 Metaphys. loco citato, non se paratum nominauit animalia, & corpora naturalia, quasi, illa non essent corpora naturalia sed quia in hisce saluatur ratio naturæ ultimo, vt pote quæ solum habent naturam passiuam, vt dixit Diuus Thomas primo Cœli lect. 3. exposit. 2: & etiam 2 Phys. ea propter declarauit auctor 8 Phys. naturalia ab animalibus differre, quia illa ad vnā differentiam positionis feruntur motu, hæc ad omnem. Hanc eandem sententiam habet secundo Cœli text. 9: vbi dicit, aliqua enim omnino non mouentur, aliqua vero mouentur quidem, sed non ab omni parte similiter, vt ignis sursum solum, terra vero deorsum: hæc enim, sola mera natura reguntur. Hinc explodendos illos dicito, qui naturæ diffinitionem de solo principio passiuo intelligunt nequaquam de actiuo, cum de vtroque intelligat Aristot. Dicamus ergo dissoluendo contradictionem, omnem animam internam, naturam dici, animam etiam separatam, non inditam; quæ solū motui obeundo præficitur, naturam inscribi. Cæterū cum dicit animalia agitari ab anima primo, secundo a natura, non negat animam esse naturam simpliciter, sed illam passiuam: a tali enim natura animalia non mouentur primo sed secundo. vnde si anima moueret corpus secundum naturalem inclinationem ipsius, deorsum scilicet, moueretur a natura primo, secundo autem ab anima: at corpus multis agitatur motibus ab anima, quæ corpori non conueniunt secundum naturam, & ideo in hisce obeundis motibus anima: principē obtinet locum. Quia ergo diffinitio naturæ intelligitur tam de principio actiuo quam de principio passiuo, hinc Aristot. primo in contextu, tam de his, quæ sola natura passiuā agitatur, quam de illis quæ & ista, & ab anima mouentur, attulit exemplum.

CONTRADICTIONE TERTIA.

ANTIQUOS non valuisse ad primam materiam vsque peruenire, ait Diuus Thomas secundo Phys. lect. 2 expo. prima, obidque illos posuisse aliquod corpus sensibile loco ipsius. at oppositum inuenimus primo Phys. lect. 15, expo. prima vbi materiam antiquos vocasse non ens secundū se dixit, & in quest. disputatis, quest. 3 de potentia, articulo 5 habet, Antiquos solam materiam agnouisse. quomodo ergo non agnouerunt materiam?

Solutio. Primo Physicorum, loco citato, loquitur Diuus Thomas de Platone, qui & si materiam agnouit non tamen per se, quippe qui inter ipsam priuationemque non distinxit, & sic eandem possumus habere sententiam de Platone, quā habemus de Antiquis naturalibus; qui rudī illo seculo præseque Philosophiæ, materiam non agnouerunt, nec vsque eo penetrarunt, vt materiam a corporibus sensibilibus, seungerent. Plato autem, vt cœpit substantias separatas agnoscere, atque in recentiore Academia tritum atque ratum relinquere, substantias incorporeas superesse, sic & materiam seiunctam a corporibus sensibilibus agnouit, cæterum non bene de ipsa loquutus est; quippe qui, inter materiam, priuationemque, non discriminauit.

Diuus ergo Thomas non dicit antiquos nullam agnouisse materiam, cum pro materia aliquod corpus sensibile posuisset, sed quam posuit Aristot.

QUARTA CONTRADICTIONE

SCITVM illud Diui Thomæ 2 Phys. lect. 2 expo. 2 Aristotelem probare naturam dici de forma, per comparationem ad artificialia, neque intentatum quidam

dam relinquunt, imo ipsum ad sibi contra dicendum ducunt, quippe qui in eodem secundo de Physica auscultatione lib. text. primo, discriminant seiunguntque Arist. & Diuus Thomas naturalia ab artificialibus. quomodo ergo similitudine artificialium, naturam dici de forma probat Aristot.?

Solutio. Doctrina est Diui Thomæ tertia parte Summæ theologiæ, quæst. 2. articulo, in hoc exempli rationem consistere; ut is, quorum est exemplum non alimiletur in omnibus. hanc eandem doctrinam tradidit 7 Metaph. lect. 2 expositione secunda: ubi dicebat, quod exempla Aristot. non semper sunt accipienda secundum veritatem, sed secundum similitudinem proportionis, aliter non essent exempla. dico ergo quod similitudo tenet inter artificialia, naturalia ite, quoad hoc, quod sicut artificialia non dicuntur talia, puta scannum vel lectica, ante formam scanni, vel lecticæ; ita nec naturalia, dicuntur talia, nisi per formam. ergo optima similitudo, optimū exemplum; in hoc enim cōueniunt naturalia artificialiaque. ac in habere principium extrinsecum, vel intrinsecum differunt. & aduerte quā Diuus Thomas tradidit doctrinā prima parte Summæ quæstio. 33 articulo 3, quod cōparatio quædā est vniuoca, quæ dā equiuoca vniuoca nō potest esse cōparatio inter illa, quæ non dicuntur secundum vnā rationem; sed æquiuoca nihil prohibet esse inter aliqua, quæ dicuntur secundum aliqualem similitudinem. & credo quod in presentiarum Aristot. vsus sit comparatione æquiuocæ: forma enim artificialis atque naturalis æquiuocæ dicuntur.

CONTRADICTIONE QVINTA.

ILLUD interesse ait Diuus Thomas 2 Phis. lect. 3. exposi. 5. inter Mathe. & Phisicum; quod is a materia sensibili non abstrahit, ille quidem sua seiungit entia a materia sensibili a materia intelli-

bili nequaquam; ceterum oppositum lege 2 Phis. in expositione text. 18, quo in loco circa idem versari Mathematicum atque Naturalem ait; & confirmatur ex secundo de anima, quo in loco dicitur magnitudinem figuramque esse sensibilia cōmunia: at Mathematicus versatur circa magnitudines, figuras etiam: ergo non abstrahit a materia sensibili.

Solutio. An dicendum est uti nostra tempestate dixit Franciscus Barocius mathematicum vtique egregium, Mathematicum scilicet non abstrahere a qualitatibus sensibilibus; An potius dicendum est, ut dixit Diuus Thomas loco citato, & 3 de Anima lect. 8. exposi. 2 Mathematica abstrahere a materia sensibili atque qualitatibus; verum non a materia intelligibili, quæ est continuitas, ut luce clarius dixit Diuus Thomas primo Post. lib. lect. 41. exposi. prima? ea propter dicendum reor. circa idem versari quidem Naturalem, & mathematicum, at non eodem modo; quia quod Naturalis considerat in materia sensibili, Mathematicus in materia intelligibili, licet secundum esse mathematica sint in materia sensibili; mathematicus tamen intelligit absque materia sensibili: nec propter hoc Mathematicus mentitur, quia modus significandi rerum non insequitur modum essendi immediate ipsarum, sed mediante modo concipiendi, ut dixit Diuus Thomas 7 Metaph. lect. prima, expo. 3. unde Mathematicus ex eo quod concipit quantitatem absque qualitatibus sensibilibus, similiter absque substantia, significat quantitatem ipsam, absque qualitatibus sensibilibus, & absque substantia: quia modus significandi rerum insequitur modum concipiendi ipsarum, & non modum essendi nisi mediante concipiendi modo: Unde licet Mathematicus abstrahat solum a qualitatibus sensibilibus, non tamen abstrahit a substantia, & tamen substantia nō est materia intelligibilis, ut quidam falso imposuerunt Diuo Thomæ. & ratio est, quia (ut dicit Diuus Thomas) posterius non potest abstrahi a suo priori, licet prius possit abstrahi a suo posteriori. non tamen substantia est de intellectu mathematicarum rerum; quia, cum entia Mathematica signi-

sicent, sicuti concipiuntur, & concipiantur non concepta substantia: hinc fit quod entia mathematica non significant substantiam, & ideo, cum dicitur quod Mathematicus considerat figuras & magnitudines, quæ sunt sensibilia communia, dicendum verum esse; cæterum non considerat ut communia sensibilia, sed ut habentia dimensiones; at Naturalis considerat magnitudines oon ut sunt dimensionatæ, sed secū dum ipsarum oaturam; similiter & figuras, non ut sunt idem quod trina dimensio, sed ut sunt qualitates, & sic nulla est contradictio.

CONTRADICTIONE SEXTA.

NON attigisse formæ exiguam partem Democritum ostendamus, uti oppositum dixit Aristot. 2. Phys. textu 22. & ut ipse voluit, & conatus est perique Socratica, Platonica; obscurare, atque arguere, ita & nos sua ipsius dicta in dubium vocemus: dicit enim Democritum exiguam quodam partem formæ attigisse, atque quod quid erat esse non ignorasse. huius tamen extat oppositum primo Metaph. quo in loco, veterum neminem formam & essentiam rei attigisse dicit Auctor.

Solutio. Græci interpretes adscribunt Democrito cognitionem causæ formalis, quia figuras & ordinem atomorum statuit; cæterum istud stare non potest, quia 2. Phys. text. 7 illud substantiam dicebant, quod remanere post corruptionem cernebant: forma non remanet, dicebant; & propter hoc, ipsam iudicabant non ens. cum ergo corrupto composito ex atomis, non remaneret ordo figurarum, Democritus non potuit appellare ordinem illum atomorum, formam, & quod quid erat esse, dicamus ergo oos formam, & quod quid erat esse tetigisse ad exiguam partem, quia determinatum modum mixtionis posuit; materia autem talis, ad talem refertur for-

mam. & hoc est quod dixit Diuus Thomas 2. Phys. lect. 4. expost. 3. Democritum scilicet atque Empedoclem attigisse formam, & quod quid erat esse, quia posuerunt determinatum modum mixtionis, vel congregationis. & cum Aristot. primo de partibus animalium reprehendit Democritum, quippe qui formam non attigerit, reprehendit, quia, quam ipse posuit formam, non potest esse essentialis & substantia. & cum primo Metaph. negat veteres attigisse formam, intelligit dilucide clareque. Sed dices. qui fieri potest, Democritum posuisse determinatum modum mixtionis, si ex secundo Physicorum omnia fortuito temereque esse dicebat? quomodo ergo ex determinata mixtione agnovit formam, & quod quid erat esse? dico Democritum dixisse omnia temere esse, pro quanto concursus atomorum simul erat temere fortuitoque, at si sic cōcurrerent, talis efficiebatur forma, & sic tres contrarietates ponebat in atomis; primam secundum figuram, quæ est ioter curvum, & rectum, alteram secundum ordinem, quæ est prioris, & posterioris; tertiam dicebat secundum situm, atque positionem; ante & retro, dextrum, & sinistrum, sursum & deorsum. hæc ex Diuvo Thoma primo Phys. lect. 2. expo. prima.

CONTRADICTIONE SEPTIMA.

IN textu vigesimo quinto secundi de Physico auditu asserit Aristot. artem visuaem architectonicam esse respectu facti, & factuam respectu eius, quæ præparat materiam, at oppositum lege primo Ethic. cap. primo; quo in loco illos asserit fines nobiliores, qui præter operationem adhuc sunt operari ergo illi arts & it architectonica, quæ habet opus pro fine: ergo visualis non erit architectonica respectu facti; aut fines qui præter operationem sunt opus, non erunt nobiliores, & confirmatur auctoritate Aristot. 2. Ethic. cap. 4. quo in loco illas nobiliores esse vires dicit,

cit, quæ operantur, & illas, quæ tantum cognitionem habent, ignobiliores censet.

Solutio. Factiua ars dicitur ab operatione transiente, ut patet primo Ethic. lect. prima, expositione 3. Operatio duplex est inquit Dions Thomas, altera manens intus, altera ab extra transiens, quæ proprie dicitur factio. Bece igitur quod ars factiua, dicitur ab actione transeunte, quæ dicitur factio. Operatio autem transiens, ut ibidem affirmatur, dupliciter dicitur. Quædam est, quæ transit in exteriorem materiam, assumendo illam tantum ad usum, ut equus ad equitandum; vel transit in exteriorem materiam, transmutando illam, sicut cum artifex facit domum, aut lectum. Prima non habet aliquid operatum quod sit finis illius præter operationem. Secunda, autem sic, tunc dico quod Aristo. 2. Physic. comparat visualem factiuam quæ assumit tantum materiam non transmutando illam, sed ordinat tantum ad usum.

& sic talis factiua non est nobilior arte, quæ utitur; sicut ars nauifactiua accipit materiam iam præparatam, & ordinat ipsam ad usum. & sic visualis respectu huius factiuæ, est architectonica; & ista ars factiua non habet (proprie loquendo) pro fine opus sed operationem, ut patet; si, quid nōmine operis intelligat Arist. perspiciamus. opus enim 7 Metaph. est illud, in quo recipitur actio, ut ædificatio in eo quod ædificatum; & textio in eo quod est textum nauifactiua autem ars accipit materiam iam præparatam, & ordinat ipsam ad usum; vsus ergo nauis erit finis artis nauifactiuæ: vsus est operatio quædam, ergo non habet opus. & hæc ars factiua erit architectonica, respectu artis præparantis materiam, quia ars, quæ præparat materiam, non transmutat ipsam, ita ut introducat formam. Ceterum ista responsio non satisfacit, tum quia ars nauifactiua habet pro fine nauim; nam nauis est id in quo recipitur nauifactio, sicuti & ædificatum est id, in quo recepta est ædificatio, & Arist. 2. Physic. text. 25 dicit has artes Visuales, scilicet & Factiuas, esse artes cognoscentes. At 2. Ethic. cap. 4. dicit Factiuas nobiliores esse arti- bus tantummodo cognoscentibus. unde melius est dicere, quod visualis est archite-

ctonica quodammodo, ut dicit Arist. loco citato 2. Physic. & sic non inconuenit ipsam, ut præcipit Factiuæ, esse illa nobilior. at factiua simpliciter est nobilior Visuali sicuti etiam in proposito est de scientia naturalis, quæ simpliciter est nobilior perspectiua. verumtamen naturalis Philosophia subalternatur perspectiuæ, quod ad conclusionem illam de fide, ut docuit Arist. primo Post. lib. & sic quo ad istam conclusionem non est simpliciter nobilior perspectiua. Quia ergo Visualis præcipit Factiuæ de forma remonis, aut nauis, sit eatenus dicitur nobilior Factiua, atque ipsius architectonica. at simpliciter non est nobilior.

CONTRADICTION OCTAVA

IN eodem text. dicit Arist. Visualem, factiuam insuper, architectonicas esse artes; inter tamen illas hoc esse discriminis ait; ut Factiua consideret materiam, Visualis formam. Videtur ergo quod Arist. velit diuersas artes considerare materiam & formam; ita ut vna consideret materiam, altera consideret formam. Sed oppositum lege in eodem 2. Physic. text. 22, ubi dicit quod Si ars imitatur naturam, eiusdem scientiæ erit considerare materiam & formam. & exemplificat ibi de arte ædificatoria, & de medica arte; hæc enim sanitatem considerat, & colerem, & phlegma in quibus est sanitas, & ars ædificatoria considerat formam domus, & materiam, late res scilicet, & ligna. videtur ergo quod vna & eadem ars consideret materiam, & formam; quomodo ergo Visualis considerabit formam, & Factiua materiam?

Solutio. An dicendum est, uti quidam dicit, Visualem considerare materiam remotam, quippe quæ remonem ex arte non debere esse agnoscit, ceterum ignorare materiam propinquam, veluti ex quo signo, at Factiua e contrario se habet, agnoscit materiam propinquam, & formam remo-

tam, propinquamq; ignoras. Verum ista solutio nullius roboris est, quia Arist. loco citato ex secundo Phys. loquitur de materia propinqua, atq; forma, vt patet in exemplis ibi allatis de sanitate atq; phlegma, eiusdem igitur artis erit materiam, atq; formam propinquam considerare. non ergo valet dicere vsualem considerare materiam remotam, & formam propinquam; quia si considerat formam propinquam considerabit etiam materiam propinquam. Ea propter dicamus nos dissoluendo, vsualem considerare materiam, atq; formam propinquam. Verum, cum dicit Arist. quod non considerat nisi formam, intelligendum est primo & principaliter; & secundarie materiam. similiter & de factiua dicendum est, quæ principaliter materiam, secundarie formam contemplantur, & sic eiusdem scientiæ erit considerare materiam & formam propinquam.

CONTRADICTIONE NONA.

CONTRADICTIONE appetitissima, est in tex. 19. secundi de Physico auditu, quo in loco asserit causam efficientem esse, vnde principium motus, sed oppositum lege 1. Physicorum tex. 3. quo in loco dicit naturam esse principium motus primo; & tex. 10. eiusdem secundi dicit, naturam dicere de forma & materia, & 3. Phys. lib. tex. 16. dicit Arist. semper existimabitur aliqua species mouens, videtur ergo quod tam forma quam materia sit efficiens, cuius tamen oppositum asserbat cum diceret non coincidere cum illis.

Solutio. Causa efficiens dupliciter dici potest, vno modo ex parte effectus, & sic in disponentem perficientemq; secatur; Alio modo ex parte ipsius cause, & sic in principalem atq; instrumentalem dividitur, vti colligitur ex diuo Thomæ 4. sententiarum, distinctione prima quæst. prima, articulo 4. at nullo istorum modorum incidit in idem numero cum forma generati, ea propter dicitur efficiens duplex esse, intrinsecum, extrinsecumq; Intrin-

secum, est natura, forma, atq; materia suo modo. cæterum proprie efficiens dicitur agens extrinsecum reigenerandæ, vel efficiendæ, quia agere est suppositum, vt dixit Arist. primo Metaph. istud equidem non coincidit cum illis. de isto loquebatur Arist. in præsentis contextu de intrinsecum autem in aliis locis.

CONTRADICTIONE DECIMA.

AGENDVm autem est quid in causa fuerit, vt Arist. ex quorundam sententia, cæli mundanorumque omnium, causam esse dixerit Causam, vt patet 2. Phys. tex. 44. verum tamen in eodem. 2. lib. tex. 45. disputans aduersus hanc positionem dicebat hoc ipsum valde dignum, esse admirationem; nam Animalia quidam, & Plantas, neque esse neque fieri a fortuna dicunt; sed aut naturam, aut mentem, aut aliquid aliud tale, causam asserunt esse. cum vero & diuinitissima sensibilibus casu orti esse dicunt. quomodo enim dicere possunt diuinitissima sensibilibus esse casu; si Plantas atque animalia non esse a casu aiunt?

Solutio. Diuinitissima sensibilibus meo iudicio sunt illa, quæ principem obtinent locum inter partes vniuersi. hæc autem sunt elementa, vt colligere licet ex diuo Thomæ primo Cæli in suo exordio. cum ergo ex illis constet totus mundus, ordine tamen quodam dispositis, & hunc ordinem a casu sint sortita, ex Democrito, vt patet 2. Phys. lect. 7. sequitur, easum esse causam horum sensibilibus, & cælum consequenter dicebant a casu, quia cælum & omnia alia, erant orta ex concursu atomorum, vnde dixit diuus Thomas primo de animalibus lect. 3. exposit. 7. Democritum credidisse omnia esse sensibilia; & primo cæli, lect. 11. expositione 6 dixit, Democritum generasse mundum per concursum atomorum semper mobilibus. vnde patet Democritum non posuisse cælum alterius naturæ.

naturę ab istis sensibilibus. unde etiam si posuisset cœlum esse compositum ex elementis, vel esse vnum ex elementis, adhuc esset a casu, quia Democritus (teste Diuo Thomæ primo Cœli lect. 17 expositione 3) dixit elementa moueri ad aliquod indeterminatum. cum ergo dixit Plantas non esse à Casu, similiter nec animalia, intelligit tunc de mundanis illis, quæ non sunt partes principales mundi, & hoc est quod dixit Diuus Thomas in quæst. disputatis quæst. 3. de potentia articulo 15. ubi ex Democrito asserit cœlum esse à casu; sed hæc inferiora à determinatis causis. Et aduerte hoc esse discriminis inter Democritum, & Empedoclem, quod Democritus posuit tantum cœlū & partes principales mundi esse à Casu. at Empedocles non solum cœlum, & partes principales mundi, sed etiam alias, dixit à Casu, vt colligere licet 2 Physic. lect. 7. expo. 5. Sed diues diuissima sensibilibus sunt species rerū, ergo Democritus per diuissima sensibilibus non intelligit partes principales mundi. dico bene verum esse, si species cōparentur ad indiuidua: at si inter se se cōparentur, adhuc inter illas est ordo; & sic elementa primum obtinent locum; & sunt primo & per se partes vniuersi; cætera autem per ipsa, vt colligi licet ex Diuo Thomæ primo Cœli.

CONTRADICTIONE VNDECIMA

MAGNUM illud videri solet, quod ait Arist. 2 Physic. lib. tex. 51. Casū enim Fortunę in hisce astruit, quæ alicuius gratia sunt, cuius extat oppositum in eodem secundo Physic. tex. 77. quo in loco ex ipsius sententia, diuidit ea, quæ propter aliquid sunt, cōtra illa, quæ Casu, aut Fortuna sunt.

Solutio. An dicendum est Aristor. sui immemorem esse 3 an & hoc stultius est stulticia ipsa? Aristor. enim veritatem tenet inuolutam additamque, in lucem reuocauit, atque perfecit. Legant eius li-

broz, & ita legant vt intelligant, qui non verrentur asserere illum sui immemorem fuisse: reperient enim ipsum constantia dicere, atque in veritate indaganda, ab amore, ab odio, ab inuidia ab omni denique affectu Philoſopho homine, ac veritatis studio indigna longe abfuisse. Abeant ergo fabulatores isti, qui nuper ex Græmaticorum scholis, ciceronianis puerilibusque quibusdam obseruationibus lauari, de repente in scenam non se? Grammaticos, sed Philoſophos volent videri. quid porro subditi nobis esset ad contemplationem nisi vnum Aristot. haberemus? cui maiores gratiæ habendæ, quā Aristoteli? & vt inter Lacædæmones nemo erat, qui de Herculis fortitudine non bene sentiret; ita inter præclaros a comni laude dignos homines, nemo est qui de Aristot. non bene sentiat. Dicamus ergo diuissimè Aristot. ea quæ sunt alicuius gratia, ab his quæ Casu, Fortunæque sunt, ob finem nō intentum, sunt quidem & ista ob aliquem scopum, cæterum non intentum. ea propter Diuus Thomas 2 Physic. lect. 13 exposi. prima dicit, illa à Casu fieri, quæ accidunt præter intentionem finis. sunt ergo tam illa, quam ista propter finem. sed hoc est discriminis quod quædam sunt propter finem intentum, quædam non. hinc Aristot. quandoque illa, quæ sunt à casu disiungit, atque separat, ab his quæ sunt ob aliquem finem; quandoque non, quia intelligit fieri propter finem non intentum.

CONTRADICTIONE XII.

Quid inter Fortunam Casumque interfit docet Arist. 2. Physic. lib. tex. 64. istam quidem causam internā habere, illam autem externam: Dicit enim sic Aristot. Maxime autem separatū est, quod a Fortuna est, in iis quæ natura sunt. nam, cum sit aliquid præter naturam, tunc non a Fortuna, sed magis à Casu factum esse dicimus. Est autem & hoc alterum: Iuius enim extra est causa, illius vero intra. ecce

videtur Arist. velle fortuita habere causā externam, Casualia autem internā. at op-
positum lege in eodem secundo Physico-
rum tex. 61. vbi dicit. Quare manifestum
est, quod in his, quæ simpliciter propter
aliquid fiunt, cum non eius, quod evenit,
gratia fiunt, cuius extra est causa, tunc à
Casu dicimus; ergo Casualium, causa est
extra.

Solutio. An dicendum est, ut dixit do-
ctissimus Zim ira in suis contradictio. ne
quaquam Diuum Thomam recte interpre-
tatum fuisse Arist. ? an melius erit dicere
ipsum nequaquam recte dicere, huiusq; cō-
tradictionis solutionem ignorare? atq;
equidē Zim. miratus sum, quippe qui tex.
64. 2. de Phy. auditu libri, exponit, for-
tuita maxime separata esse ab iis, quæ natu-
ra fiunt, quia in his nullo modo locum ha-
bent, sed magis Casus. & ne aliquis (in-
quit) suspicaretur, illa, quæ natura fiūt,
vere & proprie à casu esse & non à natu-
ra; ideo posuit differentiam dicens, Est au-
tem & hoc alterum, huius enim extra est
causa, illius vero intrinsecus talis ex-
positio tollit à medio contradictionem;
quandoquidem, si illa, quæ fiunt natura,
sunt magis à casu, quam illa, quæ à Fortu-
na; ergo in illo casu, casualia erunt à causa
interna. Præterea dicas mihi velim Zim.
quid intelligit Arist. per illa verba, Quæ
fiunt à Fortuna maxime separata esse ab
iis, quæ fiunt à natura; aut enim intelligit
Fortunam omnino separatam esse ab iis,
quæ natura fiunt; at casus non omnino: aut
intelligit Fortunam omnino separatam ef-
se ab iis, quæ natura fiunt præter intentio-
nem ipsius; casus autem non. Si primum
dixeris, tunc obuium habebis Arist. secun-
do Phy. lib. tex. 77. vbi illa, quæ fiunt à
casu, coniungit ab iis, quæ alicuius gratia
fiunt: Natura alicuius gratia operatur, ut
patet 2. Physicorum; igitur non poteris
intelligere casum magis habere locum in
his, quæ à natura fiunt, quam fortunam,
ergo cum dicit Arist. Fortunam maxime
separatam esse ab iis, quæ natura fiunt, in-
telligit de his, quæ à natura fiunt præter
intentionem; quod & verba quæ subiun-
git apertissime declarat, nam inquit, Cū
sit aliquid præter naturam, à casu magis

dicimus, quam à natura. ergo non distiq-
uit inter Naturalia & Casualia, quia Na-
turalia illa non sunt, quæ fiunt præter in-
tentionem naturæ; vnde Diuus Thomas
tertia parte summe quæst. 2. articulo 1 2.
naturale illud esse dicit quod est secundum
naturā, & Simplicius & ferè omnes Græci
expositores, distinguunt inter Esse à natu-
ra, & Esse secundum naturam. Monstra-
nimus sunt à natura ceterum non secundum
naturam, At si secundum dederis, ergo in
ferre licet, igitur Arist. separat Casualia,
a Casualibus, quod quidem nullus docto-
rum dixit. Igitur coniungit Aristoteles Ca-
sualia, ab iis, quæ Fortuna fiunt, quod il-
la causam habeant internam, naturam scilicet,
cui accidit peccatum in sua operatio-
ne: at Fortuna nequaquam fortuitarum
causam esse internam sed externam. Dica-
mus ergo nos, optime Diuum Thomam in-
terpretatum fuisse Arist. 2. Phy. tex. 61.
vbi dicit, Quare patet, cū eorum aliquid,
quæ simpliciter alicuius gratia fiunt, non
eius, quod evenit, gratia fiat, cuius extra
est causa, nos tunc à Casu quidpiam fieri
dicimus. Diuus enim Thomas ibi dicit, cū
non fiunt causa eius, quod accidit, sed fiūt
causa alicuius extrinseci, tunc dicimus
quod fiunt à Casu. Sed oppones; videtur
Diuus Thomas male dicere, quia textus
Arist. non dicit quod effectus, qui est à Ca-
su, sit extrinsecus ei, qui est per se: sed di-
cit causam esse extrinsecam illi effectus,
qui est à casu. Dico causam per accidens
(de quorum numero sunt Casus & Fortu-
na, ut dixit Arist. 2. Phy. tex. 50.) esse in
duplici differentia, ut colligere licet ex di-
uo Thoma 2. Phy. lect. 8. expo. 4. vbi di-
cit, Sed considerandum est, quod causa per
accidens, dicitur dupliciter; vno modo ex
parte causæ, alio modo ex parte effectus:
ex parte quidem causæ, quādo illud, quod
dicitur causa per accidens, coniungitur
causæ per se sicut si album vel musicum di-
catur causa domus, quia accidentaliter co-
niungitur ad edificatori; ex parte autem ef-
fectus, quādo accipitur aliquid, quod ac-
cidentaliter coniungitur effectus; ut si di-
camus quod edificator est causa discor-
dia; quia ex domo facta accidit discor-
dia: & hoc modo Fortuna dicitur causa
per

per accidens, ex eo quod effectui per se coniungitur aliquid per accidens, ergo optime Diuus Thomas interpretatus est causam extra effectum, quia effectus per se est causa externa eorum; quæ sunt à Casu. Dicuntur ergo Casualia habere causam ad intra, quia Casus, plus serpit, quàm Fortuna, Casus enim (teste Diuo Thoma 2. Phys. lect. 1. o. expo. 5.) non solum est in iis, quæ à natura fiunt, sed etia in his quæ à proposito, atq; electione proueniunt; at Fortuna solum ad illa, quæ ex electione fiunt. Casus ergo dicitur habere causam intrinsecam, eorum respectu, quæ à natura fiunt; veluti est in exemplo de tripode, tripes enim si cadat, atq; selsioni aptus euadat, hoc à Casu est, quia Casui accidit selsio. item si quis ædificatore, ex alto deorsum proiciat lapides vt exoneret ligna, Socrateq; percutiat, lignorum exoneratio est effectus per se; intentus ab ædificatore; sed percussio est exonerationi lignorum extrinsecum quid. primum quidem exemplum est in hisce, quæ à natura fiunt; alterum autem, in hisce, quæ ex electione fieri dicimus. ergo Casum causam internam dicimus cum Arist. habere; ad Fortunæ differentiam, quia effectus, cui accidit Fortuna, semper causam habet extrinsecam; at effectus, cui adiungitur casus, non semper habet causam extrinsecam; sed quandoque intrinsecam, veluti dicebamus de ædificatore, atq; de tripode, & hoc voluit dicere Arist. 2. Phys. tex. 64. cum poneret differentiam inter Casum atq; Fortunam, quod casus esset in his, quæ à natura fiunt præter intentionem ipsius; atq; illa magis Casualia dici, nam cum Fortuna sit maxime separata ab his, quæ natura fiunt, erit in ultimo separationis gradu, ita vt nisi inepte improprieq; quis loquatur, Fortuna dici nequeat, in hisce quæ natura fiunt. vnde Arist. 2. Phys. tex. 49. diffiniens Fortunam ipsam dicit in hisce esse, quæ per electionem fiunt ergo si Fortuna in hisce etia esset, quæ à natura fiunt, non rectam exactamq; Arist. tradidisset diffinitionem Fortunæ, cum illa solum dicat in hisce esse, quæ secundum electionem fiunt. debebat enim (vt perfectæ traderet diffinitionem Fortunæ) addere, atq; etiam in iis es-

se, quæ à natura fiunt, si Fortuna in illis esset, at cum non dixisset, signum est, fortunam in illis nullo modo esse. Dicuntur ergo illa, quæ sunt præter intentionem naturæ magis à Casu. at cur dixit magis; si solum Casus in illis reperitur? dico sic dixisse propter ineptos ignauosq; homines, qui si dicerent Fortunam in illis locum habere, adhuc, inquit, magis hæc Casualia dicenda sunt, quæ Fortuna; hic, ni fallor, est verus Arist. viuus; Thomæ intellectus;

CONTRADICTIONE XIII.

TRIA esse genera rerum; triaq; negotia, circa quæ sciētia versantur, atq; vnum genus rerum mobilium esse dicit Diuus Thomas 2. Physicorum lect. vndecima, expositione tertia, circaq; illud Metaphysicum suum expendere tempus, audet asserere. At huius oppositum lege in eadem lect. atq; expositione vbi Metaph. ait considerare immobilia. Et primo Physicorum lect. prima, expositione prima dicit Metaph. esse de his, quæ non dependent nec secundum esse, nec secundum rationem à materia; mobilia autem dependent secundum esse & secundum rationem à materia, vt luce clarius dicit Diuus Thomas primo Phys. quomodo ergo Metaphysicus versatur circa mobilia?

Solutio. An dicendum est duas esse Philosophias naturales; alteram circa mobilia, verum incorruptibilia; alteram circa mobilia corruptibiliaq; comprobariq; id posse ex Arist. sententia 4. primæ Physiologiæ tex. 4. quo in loco ita dicit; atq; tot Philosophiæ partes sunt, quot substantiæ. quare necesse est, vt aliquæ earum prima, & alia sequens sit deinde; esse enim philosophus, vt mathematicus dictus; et enim ea partes habet, & prima quædam, & secunda de scientia, & alia deinde in mathematicis. quibus verbis Arist. aperte significat, tot esse philosophiæ partes, quot sunt substantiæ, substantiæ sunt tres, vt in dicauit Arist. 1. 2. primæ Philosophiæ tex.

3. substantiæ vero tres sunt; vna quidem sensibilis, cuius alia quidem sempiterna, alia corruptibilis, quam omnes consentiuntur, alia vero immobilis: ergo tres sunt philosophiæ; quarum vna est de rebus immobilibus videlicet prima philosophia; altera de rebus mobilibus incorruptibilibus; tertia de rebus mobilibus corruptibilibus. Igitur duæ erunt philosophiæ naturales, altera quidē de rebus mobilibus corruptibilibus, & hæc erit naturalis, quia naturali seruit, quamuis non sit vere naturalis philosophia; Arist. tamen ipsam sic vocauit, sicuti etiam nuncupauit sermonem de moribus, & virtutibus, & affectibus Rhetoricam, & si vere non erat pars Rhetoricæ, satis enim fuit ad hanc denominationem adhibuit fuisse hunc sermonem in eo loco, vt seruaret Rhetoricæ. vnde etiam secundo Phyl. loco citato dicit tria esse negotia, id est tres de substantiis philosophias & nullam ibi de Mathematica mentionem facit, vt notabat Dion Thomas. ergo intellexit de prima Philosophia, atq; naturali scientia, quam in duas secavit partes, igitur duæ Philosophiæ naturales. dicamus ergo dissoluendo contradictionem Naturalem philosophiam illam esse propriam, quæ circa mobilia; illaq; incorruptibilia versatur; atq; alteram sic vocari ab Arist. quia illi deferretur, sed ex sua ipsius natura, primæ philosophiæ est pars; & sic, Metaphysicus versatur circa mobilia, quo ad hanc partem, at circa immobilia quo ad genus substantiarum separatarum. Cæterum hanc asserentem, omnem absurdissimam semper existimaui; quippe quæ Arist. aduersatur scientiæ enim secantur quæ admodum & res, tot enim sunt genera scientiarum, quot sunt genera rerum sensibilium. Tria sunt genera sensibilium, nec plura, quia nec plures abstractiones; ergo tot erunt scientiæ, quot modi abstrahendi, quia Dion Thomas primo Physicorum lect. prima expo. prima, Scientias secari à diuerso modo abstrahendi ait. modi autem abstrahendi sunt, aut ab hac materia sensibili, cæterum non à materia sensibili, aut à materia quidem sensibili, sed non à materia intelligibili, vt faciunt mathematici; Ea propter Dion Thomas, primo de anima

lect. 4. expo. 4. dicebat nos duplicem habere modum abstractionis, alterum, qui est à particularibus ad vniuersalia; secundum, per quem abstrahimus mathematica à sensibilibus. non enim est eadem abstractio mathematica atq; naturalis, vt nos aduersus Zim. adnotauimus in contradictionibus super primo Physicorum contradictionibus. Sed dices, mihi videtur hæc doctrina Diuo Thomæ aduersari. quippe qui prima parte summæ Theologiæ quest. 85. articulo primo ita dicit, Abstrahere contingit dupliciter, vno modo per modum compositionis & diuisionis, sicut cum intelligimus aliquid esse in alio, vel esse se paratum ab eo alio modo per modum simplicitatis, sicut cum intelligimus vnum, nihil considerando de alio. Abstrahere autem per intellectum ea, quæ secundum rem non sunt abstracta secundum primum modum abstrahendi, non est absq; falsitates sed secundo modo abstrahere per intellectum quæ non sunt abstracta secundum rem non habet falsitatem, vt sensu apparet. Si enim dicamus colorem, non inesse corpori colorato, vel esse separatum ab eo, erit falsitas in opinione, vel in oratione: si vero consideremus colorem, & proprietatem eius, nihil considerantes de pomodoro, vel sic, quod intelligimus, voce exprimamus, erit absq; falsitate opinionis, & orationis. Pomum enim non est de ratione coloris, & ideo nihil prohibet colorem intelligi, nihil intelligendo de Pomodoro, similiter dico quod ea, quæ pertinent ad rationem speciei cuiuslibet rei materialis, puta lapidis aut hominis, aut equi possunt considerari sine principis individualibus, quæ non sunt de ratione speciei, & hoc est abstrahere vniuersale à particulari, vel speciem intelligibilem à phantasmatibus, considerare scilicet naturam speciei absq; consideratione individualium, at eodem modo sit abstractio mathematica, vt i docuit Dion Thomas 2. Physicorum lect. 3. expositione quinta. quid ergo dicendum? Mathematicam ne abstractionem naturalem esse abstractionem? an potius non esse? quippe quæ naturalis abstractio, est quidem ab hac materia sensibili, at non à materia sensibili simpliciter; mathematica au-

tem abstractio est nō solum a materia hac sensibili, sed etiam a materia sensibili simpliciter. ceterum hę duę abstractiones ita se habent, vt in natura communi conueniant: hæc autem natura communis est, vt sint per modum simplicis apprehensionis: & ne illa abstractio sit falsa, sit non quidem separando coniuncta secundum esse, & dicendo illa, non esse coniuncta, sed considerando vnum, non considerando alterum; quod equidem fieri potest; quia secundum suam essentiam non dependet ab illo; in hoc enim cōueniunt Abstractiones mathematicę, physicęq; atq; hoc modo idem esse futuri absurdum est nequaquam: at si considerentur, vt iistę abstractiones sunt ab alio atq; alio, veluti ab hac quidem materia sensibili, ceterum, non a materia sensibili simpliciter absolute; at illa, puta mathematica, non solum fit a materia sensibili indiuiduali, sed etiā a materia sensibili simpliciter; eatenus eadem nō esse dicimus. Ad rem ergo nostrā redeuntēs, dico, tot esse genera scientiarum quot sunt modi abstrahendi; at duo sunt modi abstrahendi, alter quidem ab hac materia sensibili, alter autem a materia sensibili simpliciter; ergo duo erūt genera scientiarum. Verum quia prior ille modus abstrahendi adhuc in alterum diuiditur, qui est non quidem ab hac materia sensibili solū, sed ab materia sensibili sub ratione formali particulari, vnde tertium oritur scientiarum genus: quod equidem Metaphisica appellatur, hæc enim considerat ens, inquantum ens; & ea, quę consequuntur ens, inquantum ens, vt dixit Diuus Thomas primo post. lect. 17. expo. 4. & 3. phy. lect. 6. expo. prima. & ideo etiā disputat de substantiis separatis; quia considerans genus aliquod, debet considerare etiam causas illius generis, vt dixit Diuus Thomas in suo exordio in lib. de generatione & corrupt. vnde ex hoc, quod metaph. cōsiderat de ente in cōmuni, debet etiam determinare, de primo ente, quod est a materia separatum: hinc Diuus Thomas quādoq; dixit Metaphisicam esse totam de substantiis separatis, vt dixit primo contra Gentes cap. 5. quādoq; de ente considerare, inquantum ens, & de

primis principiis entium dicit, vt patet 7. Metaph. lect. prima expo. prima; quādoq; de substantia sola, veluti dixit primo post. lect. 2. expositione prima, quādoquidem de substantia determinādo de omnibus aliis noticiam facit, vt dixit 7. Metaph. lect. prima expo. 5. & 12. Metaph. lect. prima expo. prima dicit, Metaph. præcipue considerare de substantia; & primo Post. lect. 18. expo. 3. dicit quod metaphisica proprie considerat de substantia; proprie ergo subiectū huius scientię erit ens inquantum ens; ergo debet considerare principia omnia, ergo cuiuslibet entis. priorem consequentiam probamus ex Diuo Thoma primo Post. lect. 17. expo. 4. quo in loco ita dicit, Metaphisica; quia considerat omnia principia, habet prōdū bie cō ens vt ens. Secundā autem vt in mathematicā relinquitur, nam si omnia principia considerat, igitur inferre licet, ergo omnium entium, ergo materię, formę, finem, efficientem; quod enim fieri posset, vt ipsa errores ad omnia totia atq; ad omnes scientias pertineret; et per consequens posset (vt facit teste Diuo Thoma 8. Phy. lect. 5. expo. 2.) nisi omnium entium principia consideraret; quomodo posset contra negantes principia disputare, si scientiarum principia non consideraret; cōsiderat ergo Metaph. omnia entia etiam considerata ab aliis scientiis, sed sub ratione vniuersaliori, sub ente scilicet, vnde ipsam asserbat vt in motu, Diuus Thomas 8. Phy. lect. 5. expo. 2. ceterum vt rem adhuc illustriorem reddamus conuenit magis etiā corroborare, idq; facile fiet ex verbis Arist. ita enim Arist. habet in de communi motu animalium libro, de primo quidem & moto, & semper moto, quo nam modo mouetur, & quomodo mouet primū mouens determinatum est prius in his, quę de prima philosophia, ergo illis verbis vult primam philosophiam egisse de eo, quod in mouendo mouetur: hæc autem sunt Physicę speculationis, vt dixit Arist. 2. Physicorum. tex. 71. & 8. Meta. tex. 4. dicit agēdum esse in prima Philosophia de substantiis sensibilibus; & ibi teste Diuo Thoma, lect. prima, expo. 6. inquit de principii substantię sensibilis. Perspicuum igitur est

primam philosophiam contemplari materiam & formam, & substantiam sensibilem, & diffinitionem compositam ex materia & forma, atque ipsam non abstrahere à materia, neque à motu. Sed dices; igitur sunt superflui omnes alie scientie, dico & plane assentior alias scientias nequaquam superfluas; quia Metaphysica considerat motum materiam, & omnino quæcumque considerantur ab aliis scientiis non abstrahendo à materia ipsarum, sed ut de ratione formalis uniuersaliori, quæ est entis ut ens est. Igitur quod considerauit sub ratione sua formali Physicus, hoc idem considerat & Metaphysicus; imo, quod plus est, considerat Metaphysicus rationem formalem subiecti naturalis Philosophie, ergo hoc est discriminis, inter Metaphysicam naturalemque; & alios artifices; quod ipsi considerant sub ipsorum rationibus formalibus, Metaphysica considerat hæc eadem sub ratione entis, considerando etiam rationes formales illorum, sub eadem ratione entis. unde cum Casertanus dicit consideranda esse prius Physica sub ratione entis, quæ sub ratione mobilis, recte dicit; sed non recte infert, de facto enim omnia prius considerantur sub ratione entis & substantie, quia Metaphysica, est prior omnibus scientiis sua parte natura, verum remanet vltima addiscenda, ut dixit Diuus Thomas primo libri contra Gentes cap. 5. & sic nullius est roboris suum illud argumentum, quod toties repetiuit, quod prius res consideratur absolute, quam respectiue: sed non recte infert. igitur in eadem scientia prius considerantur, ut sunt, entia & substantie, quæ sint mobilia, prius quidem considerantur, sed non in eadem scientia; sed in Metaphysica at in Physica; considerantur ut sunt substantie mobiles; non ignoratur tamen natura ipsarum, quia ibi cognoscuntur principia illarum substantiarum. In hoc ergo coniunguntur scientie à Metaphysica, quia Metaphysica considerat illa sub ratione entis, non inconuenit, ergo quod Physicus consideret mobilia Metaphysicus etiam, dummodo sub alia & alia ratione considerantur ab utrisque, at cum dicimus Metaphysica considerare immobilia, recte dicimus, quia considerans genus aliquod debet conside-

rare & principia illius generis; & cum dicitur Metaphysica est de iis, quia nec secundu[m] esse, nec secundum rationem dependent a materia; dicimus verum esse, quia est, aut de omnino abstractis à materia, aut de his de quorum ratione non est magis quod sint in materia quam quod non sint., & hæc sunt omnia illa quæ considerantur ut sunt entia. & hoc vocatur à quibusdam abstractum per indifferentiam, quod certe quidam credunt esse somnium. Reliquum ergo est, ut respondeamus ad auctoritates illas, quas adduximus, ut ostenderemus duas esse Philosophias naturales; quoniam, ut ostendimus, falsum concluditur Concedimus ergo tres esse substantias, totque partes philosophie: at negamus duas esse Philosophias naturales, quia Aristoteles 4. primæ Philosophie lib. de prima loquitur Philosophia, quam Mathematica scientie comparat, ut nimis Mathematica scientia habet partes, atque inter se ordinem habentes, ut una sit prior, altera posterior, ut de Geometria, quæ sequitur ad illam, quæ est de numeris, ita & philosophia prima habet partes, atque tot quot substantie; sicuti etiam Mathematica tot habet partes, quot sunt quantitates. quantitates autem sunt duæ, continua, discretaque, ut dixit Aristoteles in Prædicamentis cap. de quantitate, ergo etiam tot erunt partes philosophie primæ, quot erunt substantie, & valet consequentia, quia philosophia prima est de substantiis, quia ens, quod est subiectum in prima philosophia, principaliter de substantia prædicatur, ut dicit Diuus Thomas 4. primæ philosophie lect. 2. expo. vltima. Hinc fit, quod tot erunt partes huius scientie, quot erunt partes substantie. Substantia autem, aut est materialis; aut immaterialis. Ista principem obtinet locum, illa secundum. Et quamuis hæc scientia sit de diuersis partibus substantie, est tamen una, quia omnes illæ partes sunt consequentes ens, quod est subiectum in Metaphysica.

CONTRADICTIONE XIII.

EMPEDOCLEM, Anaxagoramq; amicitia, lite, atq; intellectu, nequaquam vfos esse nisi in quibusdam generationibus, veluti in constitutione Múdi: at in particul'aribus effectibus huiusmodi causas prætermisisse, ait Diuus Thomas 2. Phys. lect. 1. 2. expo. prima. sed oppositum lege in quæst. disputatis quæst. 3. de potentia, articulo quinto, quo in loco dicit, quosdam posuisse quasdam causas agentes, quæ tamen rebus vniuersaliter esse nõ conferebant, sed materiam tantum, ad hanc, vel illam formam, permutabant. Et hæc causæ erant intellectus amicitia & lis. ergo videntur nõ prætermisisse illas in effectibus particularibus.

Soluitur. Permutare materiã ad hanc vel illam formam, potest intelligi dupliciter vno, quidẽ modo ad formã singularem; puta Socratis, altero vero modo ad formam speciem scilicet: & sic vñ sunt in constitutione vniuersi, qui const'it ex speciebus compositis ex materia & forma: & sic intelligitur Diuus Thomas cum dicit illos vfos esse illis causis transmutando materiã ad hanc vel illam formam: non autem vñ sũt in particularibus effectibus, quia nõ in generatione indiuiduorum; vel dicendum quod illis nõ sunt vñ in particularibus effectibus, quia non in generatione sphæri vel chaos.

CONTRADICTIONE XV.

IN tex. 87. asserit Arist. terram esse sursum, sed oppositũ lege primo Cœli tex. 17. vbi dicit grauißimum omnium esse terram; & Diuus Thomas tertia parte summæ quæst. 7. articulo 12. dicit grauitatem terrę maiorem esse quacumque alia grauitate.

Solutio. glosatur dictum Arist. à diuo Thoma, 2. Phys. lect. 1. 5. expo. 2. quod nõ intelligitur de terra simpliciter sed de lateribus, quæ si cõparentur ad terrã simpli-

citer sũt leuiiores, quod equidem verũ est, nã lateribus nouis summa inest siccitas, cũ aliquantula caliditate: ynde lateres reddũtur terra ipsa leuiiores, veluti etiam calx longe leuior redditur marmore, ynde genita est, similiter & cinis, leuior enim est lignis, e quibus generatur: & experientia docet in istis summam inesse caliditatem, nam si lateres novos in aquã proicias feruescit, atq; lateres tale fiunt, quod equidẽ accidit, quia superueniens aqua, frigidit a te sua & humiditate offendens introcludit qualitates laterũ, quæ introcluse colliguntur atq; vehemẽtiores reddũtur. quã obrem aer qui intus erat, quasi in igne vertitur, & sic lateres cal fiunt, aquaq; feruescit: Sed dices cur cinis siue in aqua siue in aere ponatur non calefit? dico cineres multum cõminutos esse, atq; laxos, veluti puluis: quã obrem citius vincitur eius internus spiritus, quam vt coactus in ignem vertatur.

CONTRADI. XVI. ET VLTIMA.

IN tex. 88. 2. de Physico auditu, dicit necessitatem se tenere ad materiã, sed rationem necessitatis ad finem: sed oppositũ inueni primo Cœli tex. 95. quo in loco dicit, necesse esse mundum vnum esse, quia constat ex tota sua materia, ecce quod rationem necessitatis ex materia assignat igitur ratio necessitatis non summitur ex fine.

Solutio. diuus enim Thomas primo Cœli lec. decimanona, expo. vltima dicit quẽdã esse, quæ diuisione decidunt à propria ipsorũ bonitate, in quorum numero mundum esse constat. ergo dicere necessariũ esse mundum esse vnum, quia cõstat ex tota sua materia, est assignare causã necessitatis ex fine; quia idem est quod ne decidat à propria ipsius bonitate, quod equidem efficeretur si non ex tota ipsius materia constaret. bonum autem habet rationem finis, vt dicit Diuus Thomas prima parte Theologiæ quæst. quinta, articulo quarto.

Ioan. Paulus Donatus Carmelita hæc meditabatur
tempore sæuissimæ tempestatis, in regno Tusciæ, in
Nobiliss. Ciuitate Luca, anno ætatis suæ vigesimo
octauo.

Licentia Reueren. P. Inquisitoris.

In Dei nomine Amen. Nos F. Franc. de Saponaria Minorica Conu. perlegimus, & diligenter examinauimus hos libellos verè aureos Contradictionū in dictis Aristot. & Diui Thoma, editos a R. Paire F. Paulo Donato Carm. quos cum multa doctrina plenos cognouerimus, nihilq; habere quod ab Orthodoxa fide alienum sit, licentiam libere illos imprimendi concessimus. Datum Florentiæ Idibus Nou. 1568. in Canobio Dine Crucis.

Ita est. Ego F. Franc. supradictus.

